

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU TUTANAK DERGİSİ

11'inci Toplantı
2 Mart 2021 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

IV. İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELELER

1.- Boru Hatları ile Petrol Taşıma AŞ'nin (BOTAŞ) 2017 ve 2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU

11'inci Toplantı

2 Mart 2021 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM KİT Komisyonu saat 15.34'te açıldı.

Komisyon Başkanı Mustafa Savaş, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Boru Hatları ile Petrol Taşıma AŞ'nin (BOTAŞ) 2017 ve 2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları ibra edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 3 Mart 2021 Çarşamba günü toplanmak üzere saat 18.35'te toplantıya son verildi.

2 Mart 2021 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.34

BAŞKAN: Mustafa SAVAŞ (Aydın)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat ŞATIROĞLU (İstanbul)

SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)

KÂTİP: Yavuz SUBAŞI (Balıkesir)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayıştay Başkanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz, toplantıyı açıyorum. (*)

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bugünkü gündemimizde Boru Hatları ile Petrol Taşımacılığı AŞ Genel Müdürlüğünün 2017 ve 2018 yıllarının bilanço ve netice hesapları yer almaktadır.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere, toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi sunumunu yapması için sözü Sayın Genel Müdüre veriyorum.

Sayın Genel Müdürüm, malum, pandemi koşulları, sunumu uzun tutmadan yaparsanız seviniriz.

Buyurun.

III. İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Boru Hatları ile Petrol Taşıma AŞ'nin (BOTAŞ) 2017 ve 2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, sayın Komisyon üyeleri, sayın milletvekilleri, değerli Sayıştay mensupları, kamumuzun değerli temsilcileri, değerli çalışma arkadaşlarım; bugünkü sunumum 37 sunu sayfasından oluşuyor. İnşallah, otuz dakika içerisinde bitirmeyi hedefliyorum ama sorular gelirse belki...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Soruları daha sonra aldığımız için siz sunumunuzu...

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Peki, bu süre zarfında tamamlamaya çalışacağım.

Özellikle, tabii, son dönemde yaşanan 2020 yılının da kendine özgü bazı hususiyetleri var. O konuda da inşallah değerli hazırunu bilgilendirmeyi de istiyorum. Şimdi 2017-2018 yıllarını kapsayan, daha ziyade bu dönemde odaklı ama güncel gelişmelere de yer veren sunumuma başlıyorum müsaadenizle.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Sunumum 5 başlıktan oluşuyor. Doğal gaz faaliyetleri birinci başlığımız, ikinci başlığımız ham petrol faaliyetlerimizi içermekte, üçüncü başlığımızda liman faaliyetlerimize yer vereceğiz; dördüncü başlığımızda iş geliştirme, verimlilik ve çevreye dönük çalışmalarımızdan, son olarak da bu çalışmaları gerçekleştirdiğimiz insan varlığımızdan bahsedeceğim.

“Doğal gaz faaliyetleri” ana başlığımız olmak üzere, burada hepimizin çok yakinen artık bildiği bir doğal gaz arz haritası, Türkiye’nin 2017 yılına girerken sahip olduğu sisteme gaz verme kabiliyetlerini gösterdiğimiz bir harita.

Sol taraftan başlarsak; İzmir’de 2017 yılına girdiğimizde günlük 16 milyon metreküp gaz verme kapasitesine sahip bir LNG sabit terminalimiz var. Yukarıdan devam ettiğimizde, 18 milyon metreküplük bizim BOTAŞ’ın Marmara Ereğli’sindeki terminalimiz var, yine sabit terminal. Hemen yukarısında emektar, yadigar 1986 yılında yapımına başlanan Batı Hattı ilk hattımız, yaklaşık 850 kilometreyle birlikte günlük 42 milyon metreküp gaz verme kapasitesine sahip olan ana hattımız. Onun dışında, Silivri’de bir depolama tesisimiz var, daha önce doğal gaz çıkarılmış rezervuarlardan faydalanılarak geliştirilmiş depolama tesisimiz. Buradan da sisteme günlük 20 milyon metreküp gaz verme kabiliyetimiz var.

Doğuya doğru devam ettiğimizde Mavi Akım’ı görüyoruz 47,3 günlük gaz verme kabiliyetiyle hemen doğusunda yine, Azerbaycan’dan Bakü-Tiflis-Erzurum hattı yoluyla almış olduğumuz günlük 19,1 milyon metreküp doğal gaz kapasitesi; yine, en doğumuzda İran’dan doğal gaz alımını gerçekleştirdiğimiz 28,5 milyon metreküplük İran hattı.

Şimdi, biz bu kapasitelerle 2017 yılına girdiğimizde, toplamda 191 milyon metreküplük gaz verme kabiliyetine sahiptik. Peki, bu kabiliyetle biz ne durumdaydık? O anki fotoğrafı çektiğimizde, 2017 yılında, 2016’yı 2017 yılına bağlayan kış döneminde tam 79 gün doğal gaz kısıntısı ve kesintisi yaparak taleplere cevap verebilir durumdaydık ve biz bu noktada, 2016’nın sonundan itibaren başlayan yoğun altyapı yatırımlarıyla birlikte geldiğimiz nokta, görüldüğü üzere, Silivri’deki kapasitemiz günlük 20 milyondan 25 milyon metreküpe çıktı, günlük 5 milyon metreküplük bir artışa sahne oldu. Yine, aşağıda, İzmir-Aliaga’da bir FSRU tesisiyle beraber... Burada artık mobil gazlaştırma yaptığımız bir tesisi devreye aldık ve artık, 28 milyon metreküp güncel değeriyle sisteme gaz verme kabiliyetine sahip olan bir üniteyi devreye aldık. Hemen akabinde, bizim BOTAŞ’taki tesisimizin kapasitesini günlük 18 milyon metreküpten, yüzde 107 civarındaki bir kapasite artışıyla 37 milyon metreküpe çıkarttık. Yine, sabit doğal gaz, “sıvıdan gazlaştırma” dediğimiz tesisimizde Ege Gaz’da günlük 16 milyonluk kapasite 40 milyon metreküpe çıkarılmış durumda. Bunun dışında, doğal gaz depolama tesisimizi artık, devreye almış olduk ve Tuz Gölü’ndeki ilave 20 milyon ki bu birkaç gün içerisinde de inşallah 40 milyonu da hep beraber görmüş olacağız, şu anda 20 milyon ama 40 milyon kısmını da kullanabiliriz. Dolayısıyla burada da 20 milyon metreküplük bir ilave kapasitemiz sisteme girmiş oldu. Hemen akabinde, yine günlük 28 milyon metreküplük gaz verme kapasitesine sahip Dört Yol’daki FSRU tesisimizi devreye aldık. Bunun akabinde, hepimizin de kamuoyundan yakından takip ettiği TANAP’ın Eskişehir’deki çıkış noktasından artık günlük 17,3 milyon metreküp gaz alabileceğimiz yeni bir tedarik noktası, yeni bir arz noktası oluşturmuş olduk. Bunlara ilaveten, 46,9 milyon günlük kapasiteye sahip Türk Akımı’nı da devreye almış olduk. Akabinde “Ne tür bir kapasite yakaladık?” dersiniz, 191 milyon metreküpten... Aslında bu 191 milyon metreküp de biraz tartışmalı bir kapasitedir, şöyle: Hiçbir unsorda arıza ya da herhangi bir tedarik problemi yaşanmadığı anda elde ettiğimiz bir kapasiteydi; denizlerde fırtına yoksa, LNG gemilerinin programında, ritminde bir değişiklik yoksa bu kapasiteyi elde edebiliyorduk fakat “Kaç gün sorunsuz verilebiliyordu, bu şekilde tedarik edilebiliyordu?” dersiniz, özellikle kış periyodunda, yüz günlük bir kış periyodunda yani tedarikçilerde sorun yaşanmayan gün sayısı muhtemel 20 gün

geçmeyecek ve dolayısıyla bu yapılan yatırımlarla artık, 2020 yılına girdiğimizde net yüzde 77'lik bir kapasite artışıyla ve günlük 339 milyon metreküplük bir gaz verme kabiliyetini ülkemize kazandırmış olduk. Bu kazanım bize neyi sağladı? Sol alt köşede de görüldüğü üzere, 2017 kışından sonraki hiçbir kış kısıntı ve kesinti yapmadık gün ve saat cinsinden. Yani şu anda sıfır saat o günden bu güne, kaldı ki geçtiğimiz dönemde -hepiniz de hatırlayacaksınız- 18 Ocak, 19 Ocak tarihlerinde rekorlar kırdığımız bir doğal gaz talebini sorunsuz bir şekilde karşıladık ve 280 milyon metreküplük talepleri gördük. Meteorolojinin verdiği tahminleri her gün takip ettiğimiz için 310 milyon metreküpe kadar oluşabilecek talepleri de karşılayabilecek şekilde 24 saat hazır vaziyette teknik ekiplerimiz pandemi şartlarına rağmen hazır, noksansız vaziyette çalışmalarına devam ettiler.

Doğal gaz depolaması bizim bu süreçte en büyük silahımız oldu. Bu noktada tabii, gelişmelerle alakalı, böyle kısa da bilgiler vermek istiyorum. Aslında, Komisyonumuzun değerli üyeleriyle Tuz Gölü'nde de bir seyahat imkânı oldu, orada da kapsamlı bir şekilde paylaşmıştık. "Geldiğimiz güncel durum nedir?" dersek; 2017'deki 350 milyon kapasitemizi inşallah, bu sene artık birinci bölümde 1,2 milyar metreküpe taşımış oluyoruz ve günlük gaz verme kapasitemizi de 15 milyon metreküpten 40 milyon metreküpe taşımış oluyoruz. Bu aslında ülkemiz adına çok sevindirici bir büyüklük. Kısımsetse, çalışmalarımız bütün hızıyla devam ediyor, pandemi şartlarına rağmen devam ediyor ve 2023 yılında 5,4 milyar metreküplük bir kapasiteyi günlük 80 milyon metreküp gaz verme kapasitesine de inşallah, erişirmiş olacağız.

Bunun dışında, ikinci ve bizi gerçekten mutlu eden, bize güven veren diğer tesisimiz Silivri Doğal Gaz Depolama Tesisimiz. Buradaki 2012 yılında 2,1 milyar metreküp olan kapasitemizi sırasıyla; öncelikle 2,840 milyar metreküpe taşındık, bu sene, 2020 yılında yapmış olduğumuz çalışmalarla beraber 300 milyon metreküplük bir artış elde ettik ve 3,140 milyar metreküplük değeri yakaladık. Hedefimiz, şu anda devam etmekte olan genişletme çalışmaları ile kapasite artırma çalışmalarıyla birlikte 4,6 milyar metreküplük kapasiteyi elde edeceğiz inşallah, bununla alakalı da çalışmalarımız devam ediyor. Geri üretim kapasitesinde ise 2012'deki 20 milyon metreküp değerimizi 2017'de -az önce bahsettiğim- 25 milyona, 2022'deki hedefimiz ise 75 milyon metreküpe inşallah, çıkarmak olacak. Dolayısıyla, 2 tane depomuzdan günlük olarak 155 milyon metreküpü elde edecek bir altyapıyı tamamlamış olacağız.

Bunun dışında, yine güncel bir haber vereceğim sizlere: BOTAŞ FSRU tesisimizin, inşallah, bu ay başı itibarıyla testleri tamamlandı; başarıyla gerçekleştirmiş olduk, biraz pandemi nedeniyle bazı gecikmelerimiz oldu, onu da sizinle paylaşmak isterim ve inşallah, bu tesisimiz de günlük yine 28 milyon metreküp gaz verme kapasitesi ve 170 bin metreküp diyoruz ki bu yaklaşık yani 100 milyon metreküpü aşan bir depolama hacmine sahip olacak, alanında da iddialı bir gemi.

Bunun dışında, önümüzdeki günler için hazırlık yaptığımız doğal gaz faaliyetlerinde bir başlık olarak Karadeniz gazıyla alakalı... Özellikle, BOTAŞ'ın sorumluluğu karada başlıyor. Karada başladığı noktadan itibaren yaklaşık 210 kilometrelik bir boru hattının mühendislik ve detay etüt çalışmalarını yapmaya başladık. Bu konuda Türkiye Petrolleriyle koordineli bir şekilde çalışmalarımızı yürütüyoruz. "Neden 210 kilometre?" diye belki bir soru gelebilir. Burada 210 kilometre, bizim dağıtım sistemimizin, daha doğrusu iletim sistemimizin hidrolik akış açısından en uygun bağlantı noktası Sakarya. Sakarya'da o noktaya taşımak için biz yaklaşık 210 kilometre bir boru hattı çalışması gerçekleştireceğiz. Şu andaki yaptığımız ön çalışmalarda 48 inçlik bir boru hattı görünüyor. İnşallah, bunu 2023 yılı Ocak ayına kadar biz de kendi üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirmek üzere çalışmalarımıza start verdik. Bu; bizim için, ülkemiz için son derece değerli bir kaynak. Bunun tabii, işte, burada deniz tarafında da bir imalat gerektiren kısmı var, hem platform hem de platformdan karaya kadar olan kısımda da yaklaşık 155-160 kilometre civarında -çıkış noktasına göre de değişecek- bir de denizaltı hat kısmı var.

Tabii, bu kadar çalışmaların beraberinde doğal gazın yaygınlaştırılmasıyla da alakalı çok ciddi gayretlerimiz oldu. 2016 yılında 13 milyon abonesi olan doğal gaz kullanıcı sayısı, 331 yerleşim merkezinde doğal gaz kullanımı varken bugün artık, 590 yerleşim merkezine ulaşmış durumdayız ve 17 milyon 500 bini aşan doğal gaz abonesi mevcut, inşallah yeni dönemde de bu rakam, bu seneki hedefimiz -son yıl 33 tane ilçemize ve yerleşim merkezine gaz vermiştik- bu sene de yine bir 30 civarında hedefimiz var. 2023 yılına kadar da ilave 70 civarında –bunların, tabii, bir kısmı dağıtım şirketlerinin de planları dâhilinde olacak- yine ilave yerleşim merkezi inşallah doğal gaz kullanmaya başlayacak. Tabii, bu kadar yerleşim merkezinin doğal gaza kavuşturulması “bluetooth” teknolojiyle olmuyor. Malum, işte, doğal gaz hatlarını çekiyoruz, bu yatırımları gerçekleştiriyoruz, çok hummalı bir çalışma dönemi gerçekleştirdik ve az önce bahsettiğim gibi, 86’lardan 90’lara kadar 850 kilometre olan doğal gaz boru hatlarımızın uzunluğu 18.592 kilometreye erişmiş durumda. Son dönemde 5 bin kilometreyi aşan bir yatırımımız söz konusu oldu, yatırımlarımız da inşallah devam edecek. Hepinizin malumu, 2018 yılında tüm şehir merkezlerimize de doğal gazı ulaştırmıştık.

Müsaade ederseniz Sayın Başkanım, biraz daha böyle farklı bir perspektiften 2020 yılında pandeminin getirdiği çok özel bir yıl yaşadık. O yüzden de burada çok kısa da olsa mevcut dönemi anlamamız açısından sizinle bir sektörel paylaşım yapmak istiyorum. Özellikle grubumuzda çok yakın takip eden değerli milletvekillerimiz var, bizzat bizleri arayıp soruyorlar, detay bilgiler istiyorlar, biz de kendileriyle paylaşıyoruz. Burada 2020 yılında ne olduğunu birkaç cümleyle sizlerle paylaşmak istiyorum. Şimdi burada yeşil çizgiyle görmüş olduğumuz grafik aslında -tam görülebiliyor mu bilmiyorum- orası Japonya-Kore marketi. Bu Japonya ve Kore marketi doğal gaz piyasasında çok kritik alıcı bir market. Dolayısıyla dünya piyasasında büyük bir tüketime olduğu coğrafya olduğu için burada fiyatlara etki eden kritik pazarlardan bir tanesi. O yüzden burada Japon-Kore markete yer verdik. JKM, bu yeşil çizgiyle gördüğünüz o piyasadaki fiyat dalgalanmalarını gösteriyor. 2020 başında neredeydi, 2021’e girerken nereye geldi? Siyah ya da gri çizgiyle gördüğümüz ise ağırlıklı olarak Avrupa’daki en büyük “hub” merkezi TTF, Hollanda merkezli ve burada da fiyatlar nasıl gerçekleşti, sizleri bu konuda bilgilendirmek istiyorum. Şimdi, burada özellikle 2020 yılının başlarında Çin’de baş gösteren pandemiyle birlikte tüketimlerde -Çin önemli bir tüketim noktası- düşüşler başladı. Düşüşlerin ekonomiye yansımaları birlikte, hep beraber görmeye başladık ve burada ilginç bir dönemi yaşadık. Genel olarak dünyada iklim anlamında oldukça sıcak geçen bir kış dönemini de beraberinde yaşamaya başladık ve burada genel anlamda Asya’da talepler düşmeye başladı. Taleplerin düşüşüyle beraber Japon marketindeki piyasada da fiyatlar 225-230 dolarlardan yaklaşık 150 dolarlar mertebesine kadar inmeye başladı ve burada çok enteresan bazı gelişmeleri de birlikte gördük. Japon piyasasındaki, Kore piyasasındaki düşüşler aynı zamanda Avrupa tarafında da -nihayetinde arzda bir miktar fazlalık var, tüketim değerleri düşmeye devam ediyor- dolayısıyla TTF’de de fiyatlar düşmeye başladı ve çok hızlı bir düşüş gerçekleşti. Özellikle şubat-mart döneminde başlayan düşüşler nisan-mayıs döneminde, martın sonu ve nisanla beraber pik yapmaya başladı. Bu noktada dünyada pandeminin yaygınlaşmaya başladığı dönemi yaşamaya başladık. Tüm dünyayı etkisi altına alan bir pandemi var ve bu pandeminin etkisiyle de sadece Asya, Uzak Asya ülkeleri değil dünya genelinde ekonomide ciddi daralmalar söz konusu oldu. Bu daralmalarla birlikte dünya ölçeğinde artık talepte ciddi bir daralma var, arz tarafında ise bu konuda daha herhangi bir fren mekanizması devreye girmiş değil. Bunun sonucu olarak TTF’nin düşüşü ve Amerika “hub” merkezinde, Henry Hub’da da ciddi düşüşleri gördüğümüz bir dönem. Burada çok kırılgan bir noktaya geliyoruz, o da şu: Amerikan Henry Hub’ta gelişmelerin kritik bir değeri var, aşağı yukarı ortalama 1,15 kat sayısında eğer fiyatlar Avrupa’nın altında kalıyorsa bu sefer ihracat mekanizması devre dışı kalıyor. Dolayısıyla bu dünyadaki en büyük üreticilerden, dünyada senaryoyu değiştirebilecek üreticilerden biri olan Amerika’nın üretimini...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Pardon, sözünüzü kesiyorum Sayın Genel Müdürüm, kaçınıcı slayttayız?

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Bundan sonrası biraz daha hızlanabiliriz Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, yani şimdi salonun da pandemi koşullarını düşünelim lütfen, biraz hızlandırılım Sayın Genel Müdürüm.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Peki, tamam.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sayın Başkan, güzel bir konu anlatıyor yani öğrenelim onları.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, güzel konu, biz daha önceden de...

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Hep önemli yerde müdahale ediyorsunuz Başkan.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Yani böyle bir denetleme yok ki.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sunum da dağıtılacak.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – İsterseniz sunumu da dağıtırız Sayın Vekilim.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Yani sunumu da dağıtabilirsiniz ama yani güzel bir konuydu o.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, evet, devam ediyor zaten, güzel konuyu kesmedik, anlatmayın demedik Sayın Vekilim yani anlatsın Sayın Genel Müdürüm, hatırlatma yaptım sadece, lütfen.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Kestiniz, yani insicamı bozuldu ne kadar güzel anlatırken.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, buyurun Sayın Genel Müdürüm.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Ben yine aynı aşkla inşallah devam edeyim. Biz çünkü kesintisiz hizmet vermeye alışkınız, inşallah devam ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, bravo.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Biraz da zamları anlatsın.

ORHAN SÜMER (Adana) – Biraz da zararları düşürsek...

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – ABD LNG üretimindeki burada dramatik değişimi görüyoruz. ABD LNG üretiminde günlük 225 milyon metreküp düzeyindeki üretim miktarı pandemi etkisiyle beraber günde 75-80 milyon metreküp düzeyine inmiş durumdadır. Şimdi, orada dikkat ederseniz bir vakum oluşmuş durumda. Aslında artış böyle güzel bir şekilde, ritmik bir şekilde devam ederken aslında orada bir çöküntüyü hep beraber görüyoruz. Bilmiyorum ben burada işaretlemeye çalışıyorum ama burada şu gördüğünüz çukur oluşuyor. İşte bu çukurun sebebi fiyatlardan dolayı üreticinin artık üretim yapmak istemeyişi, maliyetleri karşılayamıyor. Burada tabii ne oldu? Şunu da atlamamız lazım: Brent fiyatlarında da, petrol fiyatlarında da çok ciddi düşüşler oldu. Brent fiyatlarındaki düşüş Amerika'nın şeyl gazı ve şeyl petrolünün üretim kabiliyetini aşağıya çekiyor maliyetleri kurtarmadığı için. Dolayısıyla günün bundan sonraki kısmında maalesef fiyat artırıcı artık etkenler başlıyor. Burada özellikle yıl sonuna doğru... Yani bu aslında bir fren mekanizması, özellikle üreticiler maliyeti kurtarmayan arz-talep dengesizliğini gördükçe frene basmasıyla beraber üç dört ay sonra piyasadaki etkilerini hep beraber tüm dünya doğal gaz piyasasında yaşamaya başladı. Burada tabii, çok enteresan, 2020'de mevsim normallerinin üzerinde kış yaşanan bir dönemden 2021'e girerken mevsim normallerinin altında yaşanan bir kış dönemini birlikte gördük ve özellikle Japonya'da 50 kişinin üzerinde soğuktan donan bir kış ve inanılmaz tüketim artışları ve dünya tarihinde hiç görülmemiş... Yani 100 doların altında da doğal gazı gördük 2020 yılında, o fren sürecinde bin

doları aşan doğal gaz fiyatlarını da gördük hem Avrupa piyasasında hem de Japonya-Kore marketinde ve şu anda tarihin en yüksek doğal gaz satış rakamı gerçekleşti bu sene, 1.400 dolar olarak. Yani burada 1.300 dolarlarla bir rekor kırıldı, arkasından, dediğim gibi, bir de 1.400 dolarlarla tarihte görülmemiş rakamların hepsini 2020 yılında yaşadık.

Ben tabii bu global açıklamayı şunun için yapıyorum: Bundan sonra bizlerin neler yaptığını birkaç slayt sonra göstereceğim inşallah. Burada tabii bu fiyatlarla beraber işte brent fiyatlarının aşağıya gelmesi, doğal gaz fiyatlarının aşağıya gelmesi... Biz de bu dönemde inşallah seyirci olmadık, özellikle altı, dokuz ay sonra yansıyan brent fiyatlarındaki düşüşü de şu anda 2020'nin dördüncü çeyreğinde ve 2021'in ilk çeyreğinde meyvelerini aldık ya da almaya devam ediyoruz diyebiliriz.

Burada, tabii, doğal gaz ithalat miktarlarımızı sizinle kaynak bazlı paylaşmak istiyorum: 2017 yılında en büyük tedarikçimiz tabii Rusya Federasyonu'ydü, 19 milyar metreküplük ve bunu aşan bir doğal gaz ithalatımız gerçekleşmişti, toplamda da 45,3 milyar metreküpü gördük. 2020 yılına geldiğinde... Burada, tabii hepsini kaynak kaynak, isterseniz şöyle ışıklandırarak da yine gösterebiliriz. 2017 yılı ile 2020 yılını karşılaştırdığımızda Rusya'dan aldığımız gazda yüzde 38'lik bir düşüş var. Azerbaycan kaynağına baktığımızda, 2017 ile 2020'yi mukayese ettiğimizde yüzde 76'yı bulan bir artış söz konusu. İran tarafını dikkate aldığımızda 2017 ile 2020 arasında yüzde 42'lik bir fark var. Yani, bunun da tüketime yansımaları, mesela 2017'de 9,2 milyarlık bir doğal gaz ithalatımız varken, 5,3 milyar metreküp düzeyinde. İşte hemen yanında Azerbaycan'a bakarsak 6,5 milyar metreküpten 11,5 milyar metreküpe yükselen bir Azerbaycan tedarikimiz var.

Bunun dışında, spot LNG, işte, dünya piyasalarıyla direkt yakından ilgili bir değer. 2017 yılında bizim toplam spot LNG ithalatımız 4,3 milyar metreküpken yüzde 80 civarında bir artışla 7,8 milyar metreküp düzeyine erişmiş durumda. Burada, tabii, uzun vadeli kontratlarımızın olduğu Cezayir, Nijerya'daki alımlarımız da hakeza devam etmekte.

Şimdi, burada az önce ifade ettiğim, dünya piyasalarında -spot LNG piyasasında- bunlar olurken biz ne yaptık Türkiye olarak? Ciddi fırsatlar vardı -az önce eğride de gördük- fiyatlar 200 dolarların üzerinden, 250-300 dolarlardan başladı, 150 dolarlar mertebesine kadar dünya piyasasında gerçekleşen bir süreç vardı. Bu süreçte -özellikle bu m harfi çok önemli- bu dönemde Avrupa'nın alım trafiği ve bu spot LNG trafiğindeki reaksiyonu nasıldı? İnce bir mavi çizgimiz var, bu ince mavi çizgiyi şöyle takip edeceğiz: Bakın, bu, Avrupa'daki LNG alımlarının temel değişim grafiğini gösteriyor ve burada fiyatlamaların uygun olduğu dönemde Avrupa'da ciddi bir artışı görüyoruz, Avrupa buradaki ucuz LNG trafiğinden faydalanmış. "Biz Türkiye olarak ne durumdaydık?" dersiniz -yine bizim de eğrimiz burada- özellikle bizim altyapılarımızı bitirmemizle başlayan süreçte artık LNG alma kabiliyetimizi ortaya koymuş olduk ve ucuz dönemde depolama kabiliyetimizi de yavaş yavaş geliştirdiğimiz için biz bu dönemden ciddi şekilde istifade ettik. Görüldüğü gibi, şu noktada artık pik yapıyoruz yani burada optimizasyon yaptığımız dönem ve bu dönemde, şu periyotta, doğal gazın ekonomik olduğu dönemde biz de Türkiye olarak bu fırsatlardan faydalanmış olduk.

Şimdi, genelde çok fazla sayıda soru geliyor "Bu spot LNG'ler nerelerden alındı?" diye. Tamamen fiyat endeksli olmakta beraber yüzde 40'ını ABD menşeli LNG tedarikimiz oluşturuyor, yüzde 37 Katar, yüzde 7 Nijerya, yüzde 7 Trinidad ve Tobago ve kalan yüzde 9'luk kısım da 6 tane farklı ülkeden tedarik ettiğimiz LNG'ler.

Peki, bunlar olurken Türkiye doğal gaz piyasasındaki tüketimlerde nasıl bir seyrin oluştu? Özellikle elektrik tarafında çok dramatik bir değişim var, o da ülkemizin özellikle son yıllarda yenilenebilir enerjiye yapmış olduğu yatırımların aslında semeresini görmeye başladığımız dönem. 18 milyar... Hatta bu, yıllık olarak doğal gazdan elektrik ürettiğimiz miktar bir dönem 20 milyar metreküplerin

üzerindeydi, 20-22 milyar metreküpleri biz Türkiye’de gördük. Özellikle 2020 yılındaki -hatta 2019’u da söyleyelim, 2019 yılında 11,5 milyar metreküpe kadar düştü- o düşük düzeyli artışına kök sebebi son dönemlerde yaşanan kuraklık. Yenilenebilirin payı artıyor ama hidrokarbonlardan elektrik enerjisinin üretim miktarı düşüyor. Bu, ülkemiz adına sevindirici bir durum.

Abonelerle alakalı durum... Az önce söyledik, tabii ciddi bir abone artışı var, bu abone artışının tüketime yansımaları rakamlarla da ortaya çıkıyor. 16 milyar metreküpten 18 milyar metreküpü aşan -19 milyar metreküpleri muhtemelen bu sene göreceğiz, belki 20’yi de bu sene görme ihtimalimiz çok yüksek- 18,6 milyar metreküplük bir konut tüketimi söz konusu. Sanayide, tüketim anlamında artık 2018 yılını yakalamış durumdayız çünkü sanayi tüketimlerinde bir düşüş yaşamıştık, şu anda 14,8 milyar metreküple 2018 ve 2019 dönemlerini pandemi şartlarına rağmen sanayide yakalamış durumdayız. Toplam tüketimimiz ise 47,3 milyar metreküp olarak gerçekleşti. Dikkat ederseniz, 2018’de daha yüksek bir tüketim görüyoruz, onun da kök sebebi, az önce ifade ettiğim, elektriğin üretiminde doğal gazın payının çok yüksek olmasıydı.

Şimdi, çok fazla soru aldığımız başlıklardan bir tanesi... Türkiye’de doğal gaz fiyatlarıyla alakalı çok sık soru geliyor. Ben burada sadece bir bilgiyi paylaşmak istiyorum yani bu bilgi geçtiğimiz dönem alt komisyon toplantılarında da paylaştığım bir bilgi: Bağımsız Energy Price Index sitesinde her ay düzenli olarak Avrupa başkentlerindeki doğal gaz birim fiyatları yayınlanıyor ve buradan –“web” sitesinin de ismini verdim- hem Eurostat’da hem de energypriceindex.com’dan her ay düzenli olarak takibi mümkün. Burada, Türkiye’deki doğal gaz tüketiminde konutlarda ve aynı şekilde sanayide fiyatlarımız nasıl? Burada sizlerle konut fiyatlarını paylaşacağım: Ankara’da, bir tüketicimizin, vergiler dâhil, iletim bedeli, dağıtım bedeli dâhil 1 metreküp için ödediği fiyat 2,13 lira. Ülkemize fiyat olarak en yakın nokta ise Londra. Londra’daki fiyat bizim yaklaşık 2 katımız ve 4,2 lira. Ondan sonra Sofya geliyor, hemen yan komşumuz Bulgaristan. Bulgaristan’daki fiyat 5,06 lira, 1 metreküp fiyatı. Bunların birim karşılıkları her tarafta aynı. 1 metreküp doğal gaz fiyatından ve konutlardan bahsediyorum.

Hemen yan tarafa geçelim: Roma. Roma’da 1 metreküp doğal gazın fiyatı 7,7 lira. Roma’nın hakeza -az önce söyledim- aynı zamanda da bir PSV diye kendi hat merkezleri de var, çok farklı noktalardan gaz girişi var.

Almanya... Hepimizin çok sayıda tanıdığı, eşi dostu, akrabasının olduğu... Bir telefonla bile öğrenebileceğimiz bir rakam belki ama yine bu siteden aldığımız verileri paylaşıyorum: 6,06 lira.

Amsterdam... Amsterdam şu anda Avrupa’nın en büyük doğal gaz alışveriş merkezi “hub” merkezi. Sürekli olarak da haberlerde yer alan işte “Avrupa’daki fiyatlar şöyle.” vesaire dediğimiz yerin başkentinde konutların 1 metreküp için ödediği fiyat 10,13 lira. Bu rakamları, altı aylık verileri -altı aylık güncellemeleri olduğu için- Eurostat’tan görme şansına sahibiz, energypriceindex.com’dansa aylık olarak istediğimiz merkezde, istediğimiz başkentte fiyatlar neydi, hepimizin görme imkânı var.

2017’den günümüze gelirken konutlardaki doğal gaz fiyatının serüvenini burada bir grafikte sizlerle paylaşmak istedim: En alttaki kırmızı çizgi, başkentimizde doğal gaz birim fiyatı. 2017’ye başlarken 1,5 liralardan biraz üzerinde olan fiyat şu anda -az önce de size ifade etmiştim- 2,13 lira mertebesinde. Yani, diğer Avrupa başkentlerindeki fiyatların da tamamını burada görme imkânına sahibiz. Görüldüğü üzere, burada Sofya dışında diğer tüm noktalar aslında bir doğal gaz alışveriş merkezlerinin, ticaret merkezlerinin olduğu yerler ve buralardaki fiyatların -mertebe olarak- en yakını neredeyse bizim 2 katımız. Bu bilgiyi de sizlerle paylaşmak istedim.

Biz bu çalışmaları yaparken uluslararası anlamda ciddi çalışmalarla çok şükür bu noktalara geldik. Şimdi, onların da -az önce ifade ettiğim gibi- meyvelerini önümüzdeki dönemde hep beraber inşallah elde etmiş olacağız.

TANAP projesi ülkemizin medarîfîtiharı oldu ve Haziran 2018’de biz devreye aldık. Avrupa tarafıyla alakalı kısmı, biz aslında 2019’da Yunanistan sınırına kadar, İpsala’ya kadar götürmüştük ve biz hedeflediğimiz süreden daha önce çalışmalarını bitirdik. Avrupa tarafı ise, Aralık 2020’de doğal gaz almaya hazır hâle geldi, yani yaklaşık bir seneyi aşkın bir faz farkı var. Günün sonunda bugüne kadar biz ülke olarak TANAP’tan 9,3 milyar metreküplük bir gaz alışı gerçekleştirdik, henüz çok taze olan Avrupa’ya satışlarda da 0,5 milyar metreküplük bir alım söz konusu oldu Avrupa tarafına.

Yine, ikinci uluslararası projemiz; TürkAkım Projesi. TürkAkım Projesi bildiğiniz gibi 2 hattan oluşuyor; ilk hat Türkiye’ye hizmet ediyor ve artık bu hattın -ilk müşterisi Türkiye- doğal gaz arzı ya da kesintisi, kısıntısı gibi bir problemle artık karşılaşmıyoruz. Bu, şu yönüyle çok önemli: Bundan üç dört sene öncesinde özellikle Ukrayna’yla yaşanan her ödeme krizinde, özellikle Türkiye’ye sevk edilen gaz miktarında problemler olurdu, artık bu problemleri yaşamıyoruz ve biz burada TürkAkım 1’le -elde ettiğimiz- bugün 7,6 milyar metreküplük bir gaz taşımış ve almış olduk. Avrupa tarafı “TürkAkım 2” dediğimiz hatta ise, son bir yıl içerisinde gerçekleşen 5,8 milyar metreküplük bir doğal gaz söz konusu. Toplam kapasite, bu hattın ikisi birden 31,5 milyar metreküp yıllık kapasiteye sahip.

Doğal gazla alakalı temel faaliyetlerimizi bunlarla sınırlı tuttum yani belki daha fazla anlatacağımız şey var ama ana hatlarıyla bunlar.

Ham petrol boru hatlarıyla yapmış olduğumuz çalışmalar kapsamında tabii, bu sene 2017 ve 2020 yıllarını karşılaştırsak -aşağı yukarı- pandemi etkisiyle bir miktar belki düşüşler var ama özellikle burada, tam orta noktada yer alan ülkemiz adına sevindirici bir veridir bu: Yerli petrol üretimimizde son yılların rekoru kırılmış oldu ve yüzde 23’lük bir artışa sahne olan bu dönemde, bizim burada hem Batman-Dörtüyük, hem Ceyhan-Kırıkkale hatlarında taşıdığımız petrol miktarlarına da yansımış oldu. Bu noktada, ülkemiz açısından, dediğim gibi, sevindirici kısmı, yerli üretimin artmış olması. Bu noktada, Irak tarafında özellikle terör olaylarının belirli bir aşamaya gelmesinden sonra hattın aktivitesi artık, bir rejime erişmeye başladı. Bakü -Tiflis - Ceyhan Boru Hattı’nda ise bir miktar düşüş görüyoruz. Bu da tabii, Şahdeniz sahasındaki petrol üretiminde azalmanın meydana getirdiği bir değer kaybı.

Liman faaliyetlerimizi yine bir başlık olarak hemen sizlerle paylaşmak istiyoruz. Biz burada tabii, son derece ciddi, profesyonel bir ekiple limanlarımızda enerji arz güvenliğini sağlayan, kılavuzluk ve römorkaj hizmeti veriyoruz ve bu noktada 2020 yılında tam 723 gemiye bu hizmeti hiç aksama olmaksızın, hiçbir sorun yaşamaksızın vermiş olduk.

İş geliştirme, verimlilik çalışmaları... Bunlarla alakalı bilgileri kısa başlıklar hâlinde sizlerle paylaşmak istiyorum. Özellikle petrol fiyatlarının yükseldiği dönemde, petrol hatlarındaki hırsızlık olaylarının artmasıyla birlikte BOTAS olarak biz de Savunma Sanayii Başkanlığımız başta olmak üzere, ASELSAN, HAVELSAN ve bir iki tane daha teknik iş birliği yaptığımız ekip var. Fiber optik hatlarla petrol hatlarındaki hırsızlığı önlemekle alakalı çok ciddi teknolojik bir gelişme kaydettik. Şu an itibarıyla 750 kilometreyi bulan hatlarımızda fiber optik sistemi, algılama sistemi aktif olarak devam ediyor ve fevkalade bir noktadayız. Neden fevkalade diyorum? Şundan dolayı: 2015 ve öncesi yıllarda 300 civarında yıllık petrol hırsızlık vakaları tespit ediyor idik, 300 civarında. Ve son dönemde yapmış olduğumuz bu teknik çalışmalar, 2020 yılında bizim artık -burada da görüldüğü gibi- 19’a kadar düşen hırsızlık sayısına erişmemizi sağladı. Ve burada bu üretmiş olduğumuz sistem -burada Bilkent Üniversitesinin de tabii teknolojik olarak katkısı var- bu teknolojiyle birlikte artık herhangi bir olay vuku bulmadan, topraktaki titreşimlerden hırsızlık vakalarını olay vuku bulmadan engelleme, müdahale etme imkânına sahip olduk. Fakat bununla da kalmadık, ilaveten, başta Adalet Bakanlığımız olmak üzere... Neden Adalet Bakanlığı? Suçluların cezalandırılması konusunda bazı aksaklıklar

yaşanıyordu. Bölgedeki tüm savcılarımızla, hâkimlerimizle, buradaki millî kaybımızı net bir şekilde ortaya koyduk, hakikaten onlar da çok güzel bir duruş sergilediler ve bu noktada artık, cezalar noktasında da caydırıcılıkla beraber çok olumlu sonuçlar elde ettik diyebilirim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hırsızlıklar yurt içi mi?

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Yurt içi, bunlar yurt içi Sayın Vekilim.

Özellikle İçişleri Bakanlığıyla, Emniyet Genel Müdürlüğüyle, Jandarma Genel Komutanlığıyla sahada son derece aktif çalışmalar yapıyoruz, onların da tamamının aslında bir kolektif sonucu bu. Bu, tabii, sadece şey olarak algılanmasın, yani bizim Güneydoğu Anadolu Bölgesi'yle sınırlı değil. Maalesef Ceyhan'a kadar uzanan hatlarımızda da çok fazla.

ORHAN SÜMER (Adana) – Çukurova'da da çok fazla var. Çukurova'da özellikle çok fazla var.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Aynen öyle.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Karşılıklı soru cevap şeklinde değil Sayın Vekilim.

ORHAN SÜMER (Adana) – Bölge belirtince ben de kendi bölgemdekini örnek verdim.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – İstanbul'un içinde de yapıyor.

ORHAN SÜMER (Adana) – Doğu, Güneydoğu anlamında ben dedim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki Sayın Vekilim.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Yani bu noktada hamdolsun çok iyi bir noktaya gelmiş durumdayız, inşallah bu fuar sistemini yurt dışına da pazarlamaya başladık. onunla alakalı güzel sonuçlar elde edeceğiz, umuyoruz.

Millî SCADA... Sizlere de söz vermiştik, hakikaten, Millî SCADA da artık hem petrol hatlarında hem de doğal gaz hatlarında yapmış olduğumuz tez çalışmaları son derece başarılı ve inşallah ilk Millî SCADA'mızı Ağustos 2021 yılında devreye almış olacağız. Hatta proje sonlanmadan da inşallah, talimleri de var. Burada, her iki proje için de BOTAŞ'ımızın telif hakkı var, bundan sonraki yapılan satışlardan, ticari gelirlerden de BOTAŞ'ımız da yapmış olduğu katkılardan dolayı istifade edecek.

Şimdi, burada tabii artık hızlanıyorum. Afet ve acil durum faaliyetleriyle alakalı inşallah önemli bir çalışma yapıyoruz. BOTAŞ Arama Kurtarma Ekibi kurduk, zaten geçmiş birkaç yıldır da bu çalışmaları sürdürüyor idik. Özellikle petrol faaliyetlerimiz kapsamında 60 kişiyi bulan bir ekibimiz vardı.

Deprem gerçeği, hepimizin gördüğü, yakından şahitlik ettiği bir husus. Son dönemlerde sel felaketleriyle boğuşuyoruz, heyelanlar ve buna benzer tabii afetler, fırtına vesaire... Biz bu noktada BOTAŞ olarak arkadaşlarla da kendimize bir misyon belirledik ve 2023 yılına kadar teknik personellerimizin büyük bir kısmını da sürecin içerisine alarak 1.000 kişilik, ülkemizin her tarafında hizmet verecek bir BOTAŞ Arama Kurtarma Ekibi'ni de inşallah geliştiriyoruz. Bu noktada hem AFAD'la -Türkiye'de sertifika verme hakkı ya da imtiyazı olan tek kuruluş- iş birliği yaptık. Hakeza, Türkiye Taşkömürü Kurumumuzla da görüşmelerimizi gerçekleştirdik ve onları da sürecin içerisinde eğitimimizin bir parçası olarak, inşallah, değerlendirerek bin kişilik ekibe 2023 yılında ülkemizi kavuşturacağız.

Yine iş geliştirme çalışmalarımızdan örnek vermek istiyorum. Özellikle yine biz burada Türkiye Taşkömürü Kurumuyla yapmış olduğumuz, TTK'yle yapmış olduğumuz bir iş birliğimiz var, alev almaz "ex-proof" motorların üretimiyle alakalı imalatı bitirdik Başkanım, bu müjdeyi sizinle paylaşayım; ocak ayı itibarıyla bitti, şu anda sertifikasyon süreci var, bir ya da iki ay içerisinde petrol hatlarında ve doğal gaz hatlarında kullanılmakta olan bu motorların artık yerli üretimi söz konusu olacak. Yani bu konuda da öncülük yapmış olduk, inşallah, memleketimize hayırlı olur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Üretimi nerede Sayın Genel Müdür?

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Zonguldak’ta.

AHMET KAYA (Trabzon) – Zonguldak’ta. Deniz Yavuzyılmaz ağırlığını koymuş Başkanım.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Aynen öyle, sayın vekillerimizin çok değerli katkıları oldu.

Hakeza, yine çok önemli ve değerli bulduğumuz bir çalışma tank temizleme robotu. Tank temizleme robotuyla alakalı gelişmeleri inşallah Savunma Sanayi Başkanlığımızla yapıyoruz. Bunu da bir sene sonrasında inşallah, herhâlde bir sonraki fasılda güzel bir haber olarak sizlerle paylaşacağız, oldukça olumlu bir şekilde ilerliyoruz. Artık tank temizliklerini bu robotlarla yapacağız ve tamamen yerli üretim.

Bir diğer nokta Makine Kimya Endüstrisi Kurumuyla yapmakta olduğumuz su altı robotu çalışması. Deniz altı hatlarımızın işletmeciliğinde kullanmak üzere, tamamı yerli diyebileceğimiz su altı robotunu Makine Kimya Endüstrisi Kurumuyla, inşallah, gerçekleştiriyoruz. Onunla da alakalı çok güzel gelişmeler var, inşallah ürün de tamamlanmak üzere.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Ne yapıyor bu robot su altında?

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Özellikle doğal gaz arz güvenliğinin sağlanmasında bu boru hatları büyük oranda deniz yüzeyinde yer alıyor. Balıkçılar, gemiler fırtınaya yakalandığında çapalarını atıyorlar ve bu çapalar maalesef boru hatlarına takılıyor, boru hatlarında hasara sebebiyet veriyor. Gemilerin üzerinden bazı bataklarda ya da sıkıntılarda konteyner düşen bölgeler var, bunlar boru hatlarına zararlar veriyor. Dolayısıyla biz burada sistematik olarak su altındaki hatları bu robotlarla yedi gün yirmi dört saat kontrol altında tutacağız. Dolayısıyla herhangi bir problem olduğunda, olmadan önce müdahale kabiliyeti kazanıyoruz, o yüzden de çok önemli.

Enerji üretimiyle alakalı ayrı bir sayfamız var. 2021 yılında, inşallah, hem verimlilikle alakalı yapmış olduğumuz çalışmalarla, yenilenebilir enerjiye dönük yapmış olduğumuz çalışmalarla toplam elektrik tüketimimizin yüzde 20’sini karşılayacağız. Burada özellikle Tuz Gölü’nde devreye almış olduğumuz güneş enerjisi santrali 1 megavat kurulu güçle devrede ve bu kapasitemizi, özellikle ham petrol boru hatlarında kullanmakta olduğumuz elektriği de karşılamak üzere 8,7 megavatlık bir kapasiteye ulaştırıyoruz. Bunların tamamı güneş enerji santralleri olarak devreye girmiş olacak, burada da bir senelik bir hedefimiz var.

Önceki hafta Silivri’deki bir RES projesinin ihalesini de gerçekleştirdik. İnşallah Silivri depolama ünitemizde ihtiyaç duyduğumuz elektriği bu bölgenin rüzgarından istifade ederek elde edeceğiz; burada da 4,2 megavatlık bir kapasiteyi inşallah elde edeceğiz.

Kompresörlerimizdeki atık baca gazı üretim tesisleri... Bu, bizim kendimizi eleştirdiğimiz bir nokta. Yani bu noktada biraz geç kaldık ama yani bu noktada da çalışmalarımızı hızla sürdürüyoruz, orada da güzel haberlerimiz olacak.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Son beş dakika Sayın Genel Müdüüm.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Tamam, beş dakika inşallah yeterli olacaktır Başkanım.

2 megavatlık da bir kojenerasyon ünitesini verimliliği artıracak şekilde tasarladık. Dolayısıyla, hedefimiz yapacağımız bu yatırımlarla 2023 yılında -çok iddialı bir hedef yalnız, yani yüzde 100 dedik ama yüzde 100 inanılmaz iddialı bir rakam. Yani yüzde 85 daha gerçekçi ve hani yapabileceğimiz bir rakam ama kendi adımıza koyduğumuz bir hedef bu- ihtiyaç duyduğumuz tüm enerjimizi GES'ten RES'ten ve verimlilikten elde edeceğimiz enerjiyle karşılayalım iddiamız var.

2017 yılından 2020 yılına kadar geçen süre zarfında başta Tuz Gölü olmak üzere, orada yapmış olduğumuz GES çalışması, iletim sisteminin optimizasyonu ile yapmış olduğumuz buradaki işletmecilik faaliyetlerindeki verimlilik artışı, binalarımızda yapmış olduğumuz yine enerji verimliliğiyle alakalı çalışmalar ve petrol hatlarında da kullandığımız yüksek tüketimli motorlardan daha verimli motor kullanımına geçişle beraber 4,5 milyon megavat/saat enerji tasarrufumuz oldu. Bu, şu demek: Bizim on beş yıllık tüketimimize eş değer bir kısmı buradan elde ettiğimiz tasarruflarla sağlamış olduk.

Tabii, bu yapmış olduğumuz çalışmalardan ilk takdiri çok yüce Meclisimizin Değerli Hayvan Haklarını Koruma Araştırma Komisyonu -burada da ortak üyelerimiz de var- onların yapmış olduğu girişimlerle biz 2019 yılında Dünya Çevre Ödülü'nü kazandık. "Yeşil Dünya Elçisi" unvanını taşıma hakkı elde eden Türkiye'deki tek kuruluşuz; özel, kamu dâhil. Orada Sayın Başkanımın ve değerli heyetinin yapmış olduğu ziyarette göndere bu "Yeşil Dünya Elçisi" bayrağını çektik. Bu noktada da 22 Ekim tarihinde Komisyon Başkanımız tarafından yapmış olduğumuz hayvan haklarının korunmasına dönük çalışmalarımız bizim için en değerli hediyedir, bir belgeyle ödüllendirildik. Ben huzurunuzda tekrar teşekkür ediyorum.

Hakeza, uluslararası anlamda yapmış olduğumuz bu çalışmalar işte 2019 yılında, pek çoğunuzun bildiği, 1 altın, 3 tane de gümüş ödülle takdir edildi. Bunlar tabii uluslararası bir ödül, Türkiye'de de biz ilk olduk. İnşallah bundan sonra diğer kuruluşlar da bu ödülü almaya hak kazanacaktır. Caretta caretalardan tutun, ceylanlarımıza varıncaya kadar burada çok önemli bir başarının tescili gerçekleşti, 2019'da.

Tabii, 2019'da bunlar oldu da 2020 yılını boş mu geçtik? Hayır, boş geçmedik, çok şükür -bu, şu ana kadar henüz kamuoyuyla paylaşılmadı, ilk kez burada siz değerli heyetimizle paylaşıyorum, Meclisimizde sunuyorum- tam 6 alanda -ki bunlardan 2 tanesi altın, 3 tanesi gümüş, 1 tanesi bronz olmak üzere- başta verimlilik ve çevre alanları olmak üzere yine dünya çapında ödül aldık ve şu anda da rekor kırmış durumdayız. Karbon emisyonlarının azaltılması ve diğer çevresel faaliyetlerimizin tamamında dikkate aldığımız hususlar uluslararası heyet tarafından 500'ü aşkın proje arasından bu ödülleri almaya hak kazandık, bunu da değerli Meclisimizle paylaşmış oluyorum. Yani atık yönetimi, karbon azaltımı, enerji yönetimindeki başarımız, sürdürülebilirlik kategorisi, kirlilik ve emisyon değerlerinde ve çevre politikalarında bu ödülleri aldık. "Ömür Boyu Yeşil Dünya Elçisi" ödülünü almaya da hak kazandık. Ülkemiz adına, inşallah, hepimizin gurur duyduğu bir yıl oldu. Bir adaylığımız daha var, inşallah o da nisan ayında görünüyor, İngiltere Parlamentosunda dünya şampiyonu açıklanacak. Oradan da inşallah güzel bir haber getiririz ülkemize diye umuyorum. Yine, hakeza, burada iş güvenliği alanında uluslararası bir ödülle takdir edildik, İngiltere'de "International Safety Awards" ödülünü BOTAŞ olarak kazanmış durumdayız. 2020 yılının değerli ödülllerinden bir tanesi de buydu. Çalışanlarımızın da güvenliğini önceleyen bir çalışma politikasıyla yolumuza devam ediyoruz. Yine uluslararası BiG, "Business Intelligence Group" tarafından verilen bir ödülle de "Sürdürülebilir Liderlik" ödülünü de 2020 yılında almaya hak kazandık. Bunu da siz değerli vekillerimizle, Komisyonumuzla paylaşmak istedim.

Tabii, bu çalışmalarını da gerçekleştirirken insan varlığımız çok çok değerli. İnsan varlığımız bu noktada 2017 yılında bu kadar genişleyen, bu kadar artan faaliyetlerimize rağmen 2.760'tan, 2.757'ye, neredeyse denk düzeyde bir personel sayısı ile, çalışan sayımızla biz bu başarıları elde etmiş olduk. Belki bu noktada bazen eleştiri geliyor "Niye personel sayısı artırılmıyor?" diye. İnşallah, herhâlde yakın bir dönemde 260 yeni personelimiz de aramıza katılacak.

Onun dışında "Bu pandemi dönemini çok iyi değerlendirdik." diyebilirim. Pandemi döneminde de yapmış olduğumuz eğitim çalışmalarının şekli değişti ve burada kişi başı eğitim miktarını yıllık ortalama 28 saatten 41 saate taşındık. Tabii, takdir ederseniz pandemi ortamında bunu yapmak çok güçlü. BOTAŞ Eğitim Akademisini kurduk ve bu eğitimlerimizin neredeyse yüzde 90'ı on-line ortamda yani dolayısıyla pandemi koşullarını da dikkate alarak bu eğitimleri gerçekleştirdik.

Kişi başı izin sayısı Sayıştayımız tarafından bizim uyarıldığımız bir konuydu, bu konuda da ciddi tedbirler aldık. İzin kullanımını da... 2017 yılında 94,9 olan kişi başına izin stokunu 44'e kadar eritmiş olduk. Bu konuda da arkadaşlarımızın özverili bir gayreti oldu. İnsan varlığımızla beraber çalışmalarımızdaki genel özeti de paylaşmış oldum Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Ben de teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2017 yılı alt komisyon raporunda 2; 2018 yılı alt komisyon raporunda 2 öneri bulunmaktadır. 2017 yılının 1 no.lu önerisi ile 2018 yılının 1 no.lu önerisi benzer mahiyette olup bu sebeple bu öneriler birlikte görüşülecek. Şimdi 2017 yılının 1 no.lu önerisi ile 2018 yılının 1 no.lu önerisi benzer mahiyette olduğundan birlikte görüşeceğiz.

Güncel olan 2018 yılı önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 1: BOTAŞ'ın 2015-2016 yılları bilanço ve netice hesaplarının görüşüldüğü 8/11/2018 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu toplantısında alınan tavsiye kararı doğrultusunda, 1997 yılından beri tamamlanamamış bulunan İzmit (İPRAŞ)-İstanbul (Haramidere) 16 inçlik Boru Hattı Projesi'nin ekonomiye kazandırılma imkânı varsa kazandırılması, yoksa akıbetinin ne olacağı yönünde çözüm önerilerinin ortaya konulması amacıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı koordinesinde ilgili kurumların katılımıyla yeni bir çalışmanın bir an önce başlatılmasına yönelik Bakanlık nezdinde girişimlerde bulunulması.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Genel Müdürüm, yanıtı alalım sizden.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Müsaadenizle bir arkadaşımıza söz versek de okusa olur mu Sayın Başkanım?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İşte, enerjinizi böyle...

Buyurun.

BOTAŞ STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI UZMAN YARDIMCISI ARIF KARAOĞLU – Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonunun 8/11/2018 tarihli toplantısında İPRAŞ-Haramidere Boru Hattı'yla ilgili olarak, projenin ekonomiye kazandırılma imkânı varsa kazandırılması, yoksa akıbetinin ne olacağı yönünde çözüm yollarının değerlendirilerek alternatiflerin ortaya konulması amacıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı koordinesinde ilgili kurumların katılımıyla yeni bir çalışma yapılması yönünde aldığı tavsiye kararı sonrasında süreç Bakanlığımız nezdinde takip edilmekte olup bu çerçevede projenin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesindeki faaliyetler çerçevesinde ekonomiye kazandırılma imkânı detaylı bir şekilde çalışılmış,

hattın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı faaliyetleri çerçevesinde ekonomiye kazandırılması imkânının olmadığına tespit edilmesi akabinde Bakanlığımızca İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlıklarına, Yüksek Planlama Kurulu kararları uyarınca gerekli işlemlerin başlatılması yönünde bildirimde bulunulmuştur. İSKİ ve İSU, İPRAŞ-Haramidere Akaryakıt Boru Hattı'nın devrine ilişkin YPK kararları çerçevesinde devralınmasını kabul etmemişlerdir.

Sonuç olarak, İSKİ ve İSU'nun YPK kararlarının gereğini yerine getirmemesi üzerine kuruluşumuzun bu aşamada yapacağı başka bir işlem bulunmamakta olup anılan husus Bakanlığımız nezdinde takip edilmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Öztürk, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Genel Müdürüm, sunumunuz için teşekkür ederim.

Şimdi, bu bulguda BOTAŞ'ın 1997 yılından beri tamamlanmamış bulunan İzmit-İstanbul Boru Hattı Projesi'nin ekonomiye kazandırılması imkânı varsa kazandırılması, yoksa akıbetinin ne olacağı yönünde çözüm bulunması istenmiş, BOTAŞ da bu projeye ilgili artık yapabileceği bir şey kalmadığı cevabıyla konuyu kapatmıştır. Ancak ben bu projeye ilgili olmakla beraber BOTAŞ'ın süresi içinde bitmeyen diğer projeleri hakkında da bilgi almak istiyorum ki sunumlarınızda da gördüğümüz kadarıyla var. Doğal gaz dağıtım hatları 1996 yılında yapımına başlanmış ve 2022'de bitmesi planlanıyor ancak 2018 verilerine göre şu ana kadar sadece yüzde 46,09'u bitmiş durumda. Tuz Gölü'yle ilgili sunumunuzda bilgi verdiniz fakat 2018 yılı rakamları üzerinden baktığımızda Tuz Gölü Yer Altı Depolama Projesi 1996 yılında başlamış, 2023'te bitmesi planlanıyor ancak 31 Aralık 2018 itibarıyla sadece yüzde 11,41'i tamamlanmış görünüyor projeye göre. Boru hatları modernizasyonu ile ilgili proje 2007'de başlamış, 2022'de bitmesi planlanıyor. Orada da şu anda yüzde 52,84'ü bitmiş diye 2018 verilerinizde görünüyor ama 2017'de yine aynı kitapçığınızda yüzde 60,61'i bitmiş diye görünüyor. Dolayısıyla burada ek, ilave bir proje mi var yoksa proje revizyonu mu var onu da merak ediyorum. Kuzey Marmara Doğal Gaz Depolama Tesisi Projesi 2015'te başlamış, 2021'de bitmesi planlanıyor ancak yüzde 10,56'sı tamamlanmış durumda. Dörtyol LNG Depolama ve Gazlaştırma Ünitesi'nin iletim şebekesine bağlantı sistemi 2017'de başlamış, 2019'da bitmesi gerekiyordu, lakin şu anda yüzde 60,69'u bitmiş görünüyor sununuza göre. Hatay Dörtyol FSRU sisteminin iletim şebekesine bağlanması 2017'de başlamış, 2020'de bitmesi gerekiyormuş ancak şu anda yüzde 36,25'i tamamlanmış durumda. Saros FSRU iletim şebekesine bağlantı sistemi ile ilgili projenin de 2018'de başlayıp 2019'da bitmesi gerekirken hiçbir işlem yapılmamış. TürkAkım'ı kara kısmı 2018 yılında başlamış 2019'da bitmesi gerekiyormuş, sadece yüzde 37,73'ü tamamlanmış. 2018'de başlayıp 2020'de bitmesi gereken Avrupa Birliği fonlarıyla yürütülen projelerin ise sadece yüzde 4,57'si tamamlanabilmiş.

Projelere bakıldığında bazılarının tamamlanma süreci çoktan geçtiği hâlde tamamlanmadığı, bazılarının ise iş bitim süresine çok az süre kalmasına rağmen yapılamayan işlerin kalan sürede tamamlanamayacağı görülmekte. BOTAŞ'ın örnek verdiğim bu projelerinin süresi içinde tamamlanamamasının nedeni nedir? Bu projeler için bugüne kadar ne kadar harcama yapılmıştır? Bittiğinde toplam harcama miktarı ne olacaktır? Dövizden etkilenmiş midir? Bu projeler için Dünya Bankası ve Asya Altyapı Yatırım Bankasından ne kadar kredi kullanılmıştır onları merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum ben de Sayın Genel Müdürümüze kapsamlı sunumundan dolayı ayrıca.

Ben sadece bu bulgu bu konuyla alakalı olduğu için onunla ilgili sormak istiyorum. Bundan önceki alt komisyon toplantısında da bunu söylemiştim, bu, 97 yılından bu tarafa olan tahmini 30 kilometre mi? Boyunu bilmiyorum ama...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toplam 127 kilometre.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Pardon, 130'dan aklımda kalmış demek ki.

Yani “Bu boru hattı neredeyse ekonomik ömrünü dolduracak, siz buna muhakkak bir çare bulabilirsiniz.” demiştim; hatırladınız mı bilmiyorum? Çünkü hep 2017’yi, 2018’i görüşüyoruz. 2020’de de güncel aynı cevap yani şu yazdığınız cevap, hani, bazen oluyor ya Sayın Cumhurbaşkanı ile Başbakanın konuşma metni bire bir uyuytu ya 2017’den beri olan cevapla üç aşağı beş yukarı uyuytu. Burada biz somut bir şey bekliyoruz Sayın Genel Müdürüm, hiç o yana, bu yana çevirmeden. Yoksa hat ömrünü dolduruyor, boru hatlarının bir ömrü var. Bir de kullanılmadığı zaman bu ömür daha da kısalıyor çünkü çalışmıyor bu hat. Bir de milli servet, o hattın bulunduğu güzergâh da önemli yani siz bugün orayı kamulaştırmaya kalksanız kimsenin gücü de yetmez. Yani öyle bir koridor var orada; hani, bu koridordan Türkiye Avrupa’ya göre de bir enerji üssü. Yani bu hatlara bir miktar ihtiyacınız var gibi, muhakkak buna bir çözüm bulunması lazım yoksa belediyelerle görüştük, sağla, solla görüştük ama bir çözüm bulamadık, çözümsüzlük hiçbir zaman çözüm değildir diye düşünüyorum. İnşallah bundan sonraki ilk toplantıda -yani bundan önce de söylemiştim ama benimki de tekrara düşmüş oluyor- önümüzdeki üst komisyonda, ömrümüz kâfi gelirse alt komisyonda artık şunu çözülmüş olarak görelim de siz de rahat edin, biz de rahat edelim.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Buyurun Sayın Kaşıkçı.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm, bugün BOTAŞ’tan Komisyonumuza gelen tüm heyete şahsınızda “Hoş geldiniz.” diyorum.

Bu konu 2018 üst komisyonunda tartışıldı Başkanım, daha sonra alt komisyonda da ele alındı, ben alt komisyonda da vardım. Benim anladığım kadarıyla BOTAŞ bu boru hattını kendi elinde bulmuş yani kendi istediği çalışmaları yapabileceği bir boru hattı değil.

Şimdi, hatırlarsanız, 2018 üst komisyonunda şöyle bir karar almıştık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıyla bir tavsiye kararı alalım, bu tavsiye kararı ışığında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı “Acaba bu boru hattını kurumlarımızdan kullanabilecek kimse var mıdır?” diye bizim adımıza bir sorsun demiştik. Benim burada cevaptan anladığım şu: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir Belediyelerine...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Oraya da söz vereceğim Sayın Vekilim, arkada Enerji Bakanlığından arkadaşlar var.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Tam bu noktaya getireceğim Başkanım, aslında Bakanlığa bu soruyu soracaktım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, söz vereceğim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Şimdi, ekonomik değerini neredeyse yitirmek üzere olan bir boru hattı ve ben inanıyorum ki tüm Komisyon üyelerimiz bunun ekonomiye kazandırılmasını istiyor fakat elde olmayan imkânlardan... Hatta alt komisyonda bunu detaylı olarak konuşmuştuk; bu boru hattının şu an çalışıp çalışmayacağı noktasında dahi tereddütler var. Bu boru hattının geçtiği güzergâh üzerine yapılan inşaatlar acaba bunun temel kazısında boru hattına zarar vermiş midir? Şu an “Ben kullanacağım.” diyen bir kurum çıksa dahi bu boru hattından faydalanabilecek mi? İşte tam bu noktalar bile soru işaretleriyle doluydu.

Şu konuşulmuştu hatırlarsanız 2018 üst komisyon toplantısında: İstanbul Büyükşehir Belediyesi veya Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin yanında bir de GSM operatörleriyle görüşüp bu boru hattını bir kılavuz olarak kullanabilir miyiz, yani kabloların geçtiği, kabloların çekildiği, içerisinden kabloların çekilerek geçildiği bir boru hattı olarak değerlendirebilir miyiz diye konuşulmuştu.

Başkanım, ben Bakanlığın bize yollamış olduğu yazıda bu GSM şirketleriyle görüşülmediğini görüyorum. Burada huzurlarınızda...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Onlarla da görüşülmüş diye biliyorum ama Sayın Genel Müdürüm detaylı açıklamayı söz verdiğimizde yapacaktır.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Benim sorum bu; sadece büyükşehir belediyeleriyle mi görüşülmüş yoksa onun dışında bu operatörlerle de görüşülmüş müdür?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum.

Başka da söz alan yok.

Sayın Genel Müdürüm, size söz vermeden önce Bakanlık yetkilisi arkadaşla ben konuyla ilgili açıklama yapması için söz vereceğim.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI BAĞLI VE İLGİLİ KURULUŞLAR DAİRE BAŞKANI NEVİN KÜRÜM – Konuyla ilgili, BOTAŞ’tan gelen yazıda alternatiflerin tükendiği iletildikten sonra, şu anda acaba farklı sektörlerde bir alternatif yapabilir miyiz diye Bakanlık olarak ciddi anlamda bir araştırma çalışması içindeyiz. Ümit ediyorum ki en kısa sürede bu çalışmalarımız sonuçlanacaktır diye düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yani bunu bir an önce sonuçlandıralım.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Kaç sene oldu, kaç sene? Ömrü doluyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bir an önce bu ekonomik ömrün -sayın vekillerin de söylediği gibi- bu konunun bir dahaki toplantıda artık önümüze sonuçlanmış bir şekilde gelmesini arzu ediyoruz.

Ben sözü Sayın Genel Müdürüme veriyorum.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Operatörlerle görüşülmüş mü Başkanım?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm herhâlde o konuyla ilgili açıklama yapacak.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Söz vermeden önce ben söz alayım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Bu konu, 2015 yılından beri, benim bulunduğum dönemde, komisyonlarda hep tartışıl geldi. O boru hattı -Sayın Genel Müdür söyler ya da söylemez ama- ekonomik ömrünü doldurma noktasında diye biliyorum.

Şimdi, bu boru hattının rantabl hâle getirilmesi, bir iş birliği içerisinde, harcanan paranın Türkiye'ye kazandırılması, ekonomiye kazandırılması yolunda biraz geç kalınmış bir hadise diye düşünüyorum çünkü 2021 yılına vardık, hâlâ araştırılacak, hâlâ birtakım işler yapılacak, hâlâ yazışmalar sürüyor. Bence o “Ört ki ölem.” noktasına gelmiş, “Ört ki ölem.” Yani bırakılmış gibi geliyor bize. Bununla ilgili gerçekten Komisyona ayrıntılı bir bilgi verirsiniz... Çünkü çok uzun bir boru hattı.

Sayın Genel Müdür, o konuda daha önceki yöneticiler de bize bilgiler vermişlerdi, “Belediyelere bu işi verelim, onlar yürütsün, onlar yapsın.” diye. Belediyeler de -hem Kocaeli hem de İstanbul- ne Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde ne de şimdi İmamoğlu döneminde ne de şimdi Kocaeli Belediyesi -Adalet ve Kalkınma Partisi- döneminde almıyorlar ve yaramıyor onların işine. E, işine yaramayan bir şeyi “Biz size devredelim.” demek sorunu çözümüyor; orada mutlaka Bakanlık nezdinde ciddi biçimde çabalamak lazım diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Sayın Başkanım, İpraş Haramidere, bizim alt komisyonlar münasebetiyle de maalesef her yıl üzerinde sürekli olarak konuştuğumuz, bizi de hakikaten derinden yaralayan bir konu.

Şimdi, bununla alakalı Sayın Vekilim çok iyi hatırladılar, bizlere de hatırlattılar; öyleydi, bir önceki toplantıda da... Yani biz hakikaten GSM operatörleriyle görüştük mü? Hem de kaç seans görüştük. Onunla da kalmadık Elektrik İletim AŞ'yle görüştük, “Ya, en azından elektrik hatlarının kullanımında da bunlardan istifade edilebilir mi? dedik. Yani görüşmediğimiz herhangi bir altyapı unsuru kalmadı; NATO POL'le görüştük, NATO petrol boru hattı amaçlı kullanılabilir mi vesaire diye ama şunu hatırlatmak istiyorum, tabii burada bir mazeret olsun diye de söylemiyorum: Bu hattın projelendirilme tarihi 1977 ve bu hatla alakalı yapım süreçlerinin hiçbir yerinde BOTAŞ yok. Yani BOTAŞ'a 1990'larda, özellikle TÜPRAŞ'ın özelleşmesi sonrasında “Bu, kamunun elinde kalsın, bir şeyler de yapılmış hatta yapılmaya başlanmış.” Daha manidar tarafı şu: Bu hattın kabulü de yapılmamış, tabiri caizse bir mevta verilmiş ve bunu da “Defnedin.” demek gibi bir şey olmuş yani. Bizim projelendirilmesinde ve hangi amaçla kullanacağımızla alakalı hiçbir dahlimizin olmadığı, proje safhasında yer almadığımız bir çalışma.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm, bu kadar başarılı işlere imza atan bir Genel Müdür olarak bu işi sizin çezeceğinize inancım tamdır ve sizin bu sorunu, bu problemi çözmenizi istiyorum.

Bakın, bir dahaki toplantıda bu sorunla ilgili önemli aşamaların kaydedildiğini sizin ağzınızdan duymak istiyoruz.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Yani bu konuda sizlerin desteğine şöyle ihtiyacımız var.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Eyvallah, destek isteğinizde biz de destek vermeye hazırız zaten tavsiye kararı almışız, biz destek vermişiz, gerekirse tekrar destek vermek adına bize ne düşüyorsa Sayın Genel Müdürüm, kiminle görüşülmesi gerekiyorsa birlikte, beraber görüşelim.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Yalnız burada şu şeyi ifade etmek istiyorum Sayın Başkanım, kritik bir nokta var burada: Burada İzmit'ten başlayan ve İstanbul Avrupa yakasında nihayete eren bir...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Boğaz tarafında bir geçiş yok, evet. Orada sıkıntı var, boğaz tarafında.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Ve biz burada artık tıkanıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Biliyorum, ben detaylı olarak bunları inceledim.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Burada biz bunu petrol hatlarının taşınması için kullansak -ki buna dönük çalışmalarımız da oldu ama- hakikaten güzelim Boğazı...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Siz bir kez daha bu problemin üzerine gidin ekibinizle beraber, arkadaşlarınızla beraber.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Peki, bize bir şans daha veriyorsunuz, bu şans kullanmaya çalışalım ama...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Bir açıklama yapabilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Kaşıkçı.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Milli bir servet olduğu için üzerinde duruyorum.

Şimdi, biz elimizde 127 kilometre, 16 inç bir boru hattı var diye biliyoruz ama bana sorarsanız BOTAŞ önce bir kamerayla bu boru hattının içerisine girip bu boru hattı yaşıyor mu, hayatta mı, varlığını devam ettirebilir mi... Yani biz bunu çeşitli kurumlara vermeyi düşünüyoruz, verdiğimizizi düşünelim, alan kurum bunu nerede kullanacak; önce bu tespitin yapılması lazım Sayın Genel Müdürüm.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Aslında o tespitimiz var, yaptık.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Sayıştayın görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini yüce Komisyonun takdirlerine arz ve teklif ederiz efendim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2017 yılının 2 no.lu genel önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 2: 2017 yılı Sayıştay Denetim Raporunda yer alan diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

BOTAŞ STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI UZMAN YARDIMCISI ARİF KARAOĞLU – 2017 yılına ait diğer bulgu ve öneriler yerine getirilecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın üyeler, diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini talep ettiğiniz öneri var mı? Yok.

ATİLA SERTEL (İzmir) – 2018 için var, 2017 için yok.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamam, geliyoruz.

Böylelikle, 2017 yılı önerilerinin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi 2018 yılı önerilerinin görüşülmesine başlıyoruz.

Kurumun 2018 yılına ait 1 no.lu önerisini görüşmüştük; bu nedenle, 2018 yılının 2 no.lu genel önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - 2018 yılı Sayıştay denetim raporunda yer alan diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun.

BOTAŞ STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI UZMAN YARDIMCISI ARİF KARAOĞLU - 2018 yılına ait diğer bulgu ve öneriler yerine getirilecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) - Sayın Genel Müdür, hoş geldiniz. Arkadaşlarınızla birlikte çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Aynı zamanda, çok yararlandığımız sunumdan da bazı sorularım olacak geneli üzerinde konuşurken.

Diğer önerilerde 8.2.1; “BOTAŞ’ın stratejik finansal yönetiminin iyileştirilmesi bakımından...” diye başlayan “...borçlu müşteriler üzerindeki kredi riskinin etkin bir şekilde yönetilerek aksamalara fırsat vermeyecek aksiyonların alınması...” diye devam eden şu öneri... Siz de yanıtınızda “2018 yılı içinde piyasalarda yaşanan dalgalanmaya bağlı olarak çeşitli müşterilerin tahsilatlarında aksamalar meydana gelmiştir.” demişsiniz. “Söz konusu müşterilerden alacağın tahsil edilmesinin en hızlı yöntemi sulhla yapılan tahsilat olmaktadır.” demişsiniz. Bu konuda, tabii, bu sulh yoluyla yaptığınız tahsilatta artış oldu mu, hâlâ alacak baki mi yoksa daha mı çoğaldı, bize o konuda ayrıntılı bilgi verirsiniz umarım.

Burada, finansman giderlerinin de yıldan yıla devasa bir şekilde büyüdüğü görülüyor; 2017 yılında 62 milyon iken 2018’de 905 milyona ulaşıyor. 2019 yılında ise bir önceki yıla göre yüzde 270 olarak artmış ve 2 milyar 491 bin TL gibi çok ciddi bir boyuta ulaşmış. Sayıştay 2019 yılındaki giderlerin 2018’e göre yüzde 65 artarak 7,1 milyar TL’ye geçtiğini vurguluyor. Yine “Rutin yatırım faaliyetleri kapsamında Dünya Bankası ve Asya Altyapı Yatırım Bankasından 1,2 milyar dolar tutarında kredi kullanılmış olup önceki dönemlerden devredilen proje kredisi bakiyesi 92,2 milyon dolarla birlikte toplam 1,3 milyar dolar yatırım kredisi bakiyesi bulunmaktadır.” deniliyor Sayıştay raporunda. Ağır bir finansman sıkıntısı içinde olan kurumun çok sayıda borcunu da ödeyemediği, alacaklıların açtığı davalar ve yapılandırmalar nedeniyle ciddi rakamlara varan faizler ödediği de ifade ediliyor.

Şimdi, benim sorularım şunlar; bunları açıklarsanız bu konuda Sayıştaya da, bize de, Komisyona da gerekli bilgileri vermiş olursunuz: 2018 yılından günümüze dolar kurunda ciddi bir yükseliş oldu; dolayısıyla, sizin kredi ödemeleriniz de 2-3 katına kadar çıktı sanırım. 2018 yılından günümüze kadar, dövizdeki yükseliş nedeniyle sizin şirketin TL bazında ne kadar zararı oldu? Bunu rakamsal olarak talep ediyorum.

Döviz üzerinden alınan yüklü kredilerin ödenmesinde siz sıkıntı yaşadınız mı bu süreç içerisinde? Takibe düşen krediniz oldu mu? Onu da soruyorum.

Mevcut kredileri ödemek için çeşitli faiz oranlarından başka borçlanmalara gidildiği de ifade ediliyor. BOTAŞ olarak hangi ülkelerden, hangi faiz oranlarıyla, ne kadar kredi kullandınız? Bunları bilmek istiyoruz.

Günümüz itibarıyla, şirketinizin döviz ve TL bazında kredi borcu ne kadardır? Günümüz itibarıyla ödeyemediğiniz veya yapılandırdığınız borç tutarı nedir? Bu yapılandırmalardan dolayı, esas borcunuz haricinde kurumun kasasından çıkacak fazla bir para var mı, varsa ne kadar?

2020 yılında finansman giderleriniz ne oldu?

Bir de, diğer önerilerden 8.2.5 olan... 17'nci sayfada "Yapım işleri sözleşmelerine girdi oluşturmak üzere, yapım işi ihaleleri öncesinde sözleşmeleri imzalanan mühendislik çalışmaları tamamlanmadan yapım işleri ihalelerine çıkılmaması..." diye bir önerisi var Sayıştayın. Burada da, Marmara Ereğlisi Terminali send-out kapasitesinin artırılması yapım işinde bazı sıkıntılar olduğunu ifade etmiş Sayıştay, "Bu iş artışından kaynaklı 5 milyon 300 bin liralık farkı ödemeyin." diye de size ikazda bulunmuş çünkü söz konusu yüklenicinin talep yazısında, iş artışı fiyat farkı icmal olarak 5,3 milyon TL'nin talep edilmekte olduğu, BOTAS'ın bünyesinde fiyat farkı hesabının hazırlanmadığı, bu durumda yüklenici talebi olan 5,3 milyon TL'lik fiyat farkının ödenmesinin uygun bulunmasına yönelik karar aldığı belirtiliyor. Detaylar 2018 yılı Sayıştay Raporu'nda tüm ayrıntılarıyla anlatılıyor; dolayısıyla, bu işte bir eksiklik, aksaklık ve sıkıntı olduğu da Sayıştay raporlarına göre belli. Sayıştayın "Ödemeyin." uyarısına rağmen bu ödemeyi yaptınız mı?

Yine, benim tespitlerime ve duyularıma göre, BOTAS'ın ihale ettiği çok sayıda işin ihaleyi alan firmaca alt taşeronlara verildiği söyleniyor. Yani firma ihaleyi BOTAS'tan alıyor, kimi zaman aldığı işe hiç bulaşmadan daha ucuz fiyatla alt taşeronu veriyor, bu işten alt taşeron da para kazanıyor doğal olarak; bu durumda, BOTAS'ın, ihaleleri yüksek fiyatlardan verdiği gibi bir sonuç çıkıyor ortaya. Siz "2.700 kişiyle çalışıyoruz." diyorsunuz ama alt taşeronunuz var, taşeronun alt taşeronu var; yani, böyle bir silsile devam ediyor. Şeyi söyleyeceğim: Bu öneride, ihalelerde aksaklık ve eksikliklerin kurumun kasasından fazla para çıkmasına neden olduğu belirtiliyor. Şimdi, sormak istiyorum: Yani, BOTAS tarafından ihale edilen kaç işte asıl yüklenici ve onun alt taşeronları olarak çalışanlar kimlerdir, hangi firmalardır? Kaç işçi bu işlerde görev görmektedir?

Benim diğer bulgular üzerinde konuşmak istediğim şu; sizin sunumunuzda bir şeye takıldım, o önemli bence: "70 merkeze önümüzdeki yıl doğal gaz vereceğiz." dediniz. O 70 merkezi yazılı olarak bize bildirirseniz... Çünkü sunumunuzu Sayın Başkan sürekli kestiği için, siz belki söyleyecektiniz, söyleyemediniz; onu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sataşmadan dolayı söz almayacağım Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) - Ama sunumda yaptığınız bir şeyi, oradaki fiyatlar konusundaki şeyi de söyleyeyim: "Türkiye 2,13 lira; Sofya 5,62 lira; Roma 7,7 lira; Berlin 6,05 lira; Amsterdam 10,13 lira; Londra 4,2 TL." dediniz, TL bazında, metreküp açısından. Dolar açısından değil, Türk lirası olarak metreküp fiyatlarını verdiniz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Vekilim, bunu geneli üzerinde de konuşabilirdiniz.

ATİLA SERTEL (İzmir) - O bitti, bitti. Şimdi, geldim buraya kadar, bitireyim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki. Geneli üzerinde konuşmayacaksınız demek ki.

ATİLA SERTEL (İzmir) - Ama Almanya'da bir asgari ücretli bir aylık maaşıyla 2.354 metreküp doğal gaz alabiliyor, Türkiye'de asgari ücretli 1.326 metreküp yani yarısı kadar. İngiltere'de bir asgari ücretli İngiliz 4.080 metreküp doğal gaz kullanabiliyor, Türkiye'de 1.326 metreküp. Yani, baktığınız zaman, kazandığına göre dörtte 1'ini kullanıyor; bizim bir asgari ücretlimiz bir İngiliz'in dörtte 1'i kadar doğal gaz harcayabiliyor. O yüzden, doğal gaz fiyatları Türkiye'de ucuz gibi görünüyor ama maaşlarla kıyaslandığı zaman oldukça yüksek olduğunu belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Sayın Öztürk, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Diğer bulgu üzerinde mi Sayın Öztürk...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Diğer bulgularda.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bulgularda, değil mi? Tamam, peki.

Buyurun Sayın Vekilim.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim.

2018’in 8.2.5 bulgusunda -Sayın Sertel de kısmi olarak belirtti ama ben başka bir kısmına değineceğim- Dörtyol Deniz Terminali’nde mühendislik alım işleri tamamlanmadan yapım işleri sözleşmesinin onaylanmış olmasıyla ilgili Sayıştaya verdiğiniz cevaptan şunu anlıyoruz: “Biz Dörtyol’da temel mühendislik, detay mühendislik, ÇED raporu gibi işlerle uğraşmaktan müteahhit kurbanı olduk.” Sözün özü, özeti bu. Burada dile getirilmiyor ama bildiğimiz kadarıyla liman çalışmaları devam ederken bir gemi kiralandı ve liman çalışmalarının bitmemesi nedeniyle bu gemi bir yıl açıkta bekletildi. Liman bitmeden kiralanan gemi için günlük olarak ve toplamda ne kadar ödeme yapıldı? BOTAŞ bu gemi için ödeme yaptıysa zarar etti mi, ettiyse ne kadar etti? Yine, her alanda yatırımları olan Kalyon ve Kolin Grupları Türkiye’nin ilk “Yüzen LNG Depolama ve Gazlaştırma” adı verilen FSRU gemisi aldılar ve ikincisinin siparişini de verdiğini duyuyoruz. Geminin fiyatı -basına yansıdığı kadarıyla- 230 milyon dolar. Bilindiği gibi, Türkiye’nin ilk yüzen LNG depolama ve yeniden gazlaştırma terminali Aliağa’daki Etki Liman İşletmelerine ait yüzer iskele sahasında. Bu firmanın ortakları da Kalyon ve Kolin İnşaat. Sorun şu: BOTAŞ, Kalyon ve Kolin’in Aliağa’daki tesislerinin aynı zamanda kiracısı. BOTAŞ kiralama, depolama, taşıma, LNG’den doğal gaz dönüşüm faaliyetleri için Kolin ve Kalyon Ortaklığına ne kadar ödeme yapmaktadır, sözleşme süresi ne kadardır? Yine, söz gemilerden açılmışken; sıvılaştırılmış doğal gaz taşımada ve depolamasında kullanılmak üzere Hyundai’den 2 adet gemi satın alınmış. Hyundai’den alınacak gemiler kaç mal olmuştur? Kalyon Grubunun da bu gemilerden aldığını biliyoruz. Gemi alımında Kalyon Grubunun herhangi bir dahli olmuş mudur?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Sayın Genel Müdürüm, yanıtları vermek için not aldınız herhâlde soruları. Şimdi, geneli üzerine görüşmelere geçeceğiz, hepsini birlikte isterseniz yanıtları verebilirsiniz, yazılı da verebilirsiniz, sözlü de verebilirsiniz.

Şimdi, geneli üzerinde görüşmelere geçiyoruz. Sayın Genel Müdürüm, sayın üyelerimizce sorulan sorulardan yazılı olarak yanıt verilmesini gerektiren konularla ilgili yanıtlarınızı tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi “web” sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içinde bütün üyelerimize Komisyon Başkanlığımız aracılığıyla iletebilirsiniz.

Şimdi, geneli üzerinde söz almak isteyen üyelerimize ben söz vereceğim. Değerli üyeler, ancak, bu sözü bir kere vereceğiz, lütfen söz sırası geldiğinde, zamanı da etkili kullanmak adına, bütün konuşmanızı yapmanızı istiyorum.

Sayın Sertel, buyurun.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Şimdi, bu insan varlığımız üzerinde bir sunum yaparken “2.760 kişi çalışıyorduk. 2.757 personelle şimdi çalışıyoruz. 260 yeni personel alacağız.” dediniz. Ben merak ediyorum, BOTAŞ’ta engelli personel sayısı kotaya uygun bir hâlde mi? Öyleyse memnun oluyorum. Yoksa, engelli kotası açısından bir değerlendirme yapmanızı gerçekten rica ediyorum.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Fazlası var.

ATILA SERTEL (İzmir) – “Fazlası var.” İyi, güzel, örnek bir kurumsunuz o zaman, tebrik ediyorum.

Cumhurbaşkanı Erdoğan “Türkiye açısından yeni bir dönem açılacak.” dedi, müjde verdi bu ağustos ayında. “Fatih sondaj gemimiz 20 Temmuz 2020’de başladığı Tuna-1 kuyusu sondajında 320 milyar metreküp doğal gaz rezervi keşfetmiş durumda.” dedi. Bu duruma tabii, elbette hepimizi sevindik. Ülkemizin doğal gazda dışa bağımlılığının azalması gerçekten bizim için çok önemli, yani, biz dışa bağımlı bir tüketiciyiz. O günden bugüne konuyla ilgili, basında, kaynaklarda -ben takipçiyimdir, gazeteleri takip ederim, kaynakları- çok fazla bilgi yer almadı.

Şimdi, ben hem KİT Komisyonu üyesi olarak hem bir vatandaş olarak merak ettiğim soruları size sormak istiyorum. BOTAŞ olarak siz bu doğal gaz keşfini nasıl değerlendiriyorsunuz? Siz kurum olarak doğal gazın çıkarılmasında bu işin bir yerinde misiniz, yoksa başka bir arayış mı var bu doğal gazla ilgili? Dolayısıyla, sizden başka da bu işle ilgilenecek kimsenin olacağını düşünmemekle birlikte acaba sizinle bu konuda gerekli yazışmalar, girişimler yapılıyor mu? Konunun uzmanları olarak... Karadeniz’deki doğal gaz rezervi en yakın hangi tarihte ekonomiye kazandırılabilir, onu da ben çok merak ediyorum çünkü Türkiye’nin doğal gaz zengini olması demek çok önemli. 320 milyar metreküp rezerv kaç senede çıkarılır ve Türkiye’nin kaç yıllık tüketimini karşılar? Bahse konu rezervin bugünkü şartlarda parasal değeri nedir? Bu rezervin devamının olması mümkün müdür bizim sularımızda ya da topraklarımızda?

Şirket, abone ve serbest tüketicilere yönelik doğal gaz satış fiyatlarını belirleme yetkisine sahip. Bakanlığın ve Cumhurbaşkanının uygun görmesi hâlinde doğal gaz satış fiyatı, alım maliyetinin altında da belirlenebiliyor. 2020 yılında doğal gazda toplam yüzde 34,7 oranında zam yapıldı. 2021 Ocakta yüzde 1, Şubat ayında yüzde 1 ve son iki gün önce de bir yüzde 1 zam yapıldı. Bu yüzde 1 zamlar böyle her ay başında gelecek mi? Yani, otomatige mi bağlandı, yoksa halkımız böyle yüzde 30’lara, 20’lere alışmışken 1’e düşürerek, yani onu sevindiriyor musunuz ne yapıyorsunuz bilmiyorum ama Karadeniz’de bulunan doğal gaz çıkarıldığında fiyatın çok düşeceğini belirttiniz, belirtildi. Öte yandan, bazı aylarda satış fiyatlarının doğal gaz maliyetlerinin yüzde 70’ini dahi karşılayamadığını, bu nedenlerle 2018 yılını 7,7 milyar TL faaliyet zararıyla kapatılmış olduğu anlaşılmıştır.” deniliyor. “7,7 milyar zarar” Buna göre, 2019 ve 2020 yıllarında alım maliyetlerinin yüzde kaç oranında ucuz sattınız doğal gazı? Bunu sunumda anlattınız, işte dolar bazında doğal gazın fiyatlarının düşmesinden söz ettiniz, sonra yükselmesinden söz ettiniz. Tabii, uluslararası piyasalardaki doğal gaz fiyatlarının inişi çıkışı da dolayısıyla bizi etkiliyor ama yani siz maliyetinizin yüzde kaç oranında ucuza satıyorsunuz doğal gazı? Merak ettim. Son beş yılda sizin alım maliyetiniz yüzde kaç arttı? Buna karşın doğal gaz fiyatlarına son beş yıl içinde ne kadar zam yaptınız? Benim bildiğim, yani burada, 2014 yılında 300 metreküp doğal gaz 303,85 lira öderken 2021 yılında 300 metreküp doğal gaz 540 lira para ödeniyor. Yani, yaklaşık 240 liraya yakın bir artış söz konusu. Son beş yılda doğal gaz fiyatlarında yıl bazında baktığımızda yüzde kaç zam yapıldı? Her yıl doğal olarak gelen zamlar ne kadar? Onların da dökümünü istiyorum.

2018 yılı içerisinde meydana gelen çeşitli olaylarda 5,7 milyon metreküp doğal gazın havaya bırakıldığı belirtiliyor. Örneğin; 2018 yılında Devlet Demiryolları hat tesisi projesi kapsamında imalatlarının yapımı esnasında Silivri sınırları içerisinde BOTAŞ’ın doğal gaz hattına verilen zarar dolayısıyla 4,3 milyon TL karşılığında 4,6 milyon metreküp doğal gazın havaya bırakıldığı vurgulanıyor, öyle olmuş, bırakılmış. Bu anlamda, 2019 ve 2020 yıllarında bu tip olaylar meydana geldi mi? Meydana geldiyse bu olaylar neticesinde ne kadar miktarda doğal gaz doğaya bırakıldı?

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – 19 ve 20 değil mi Sayın Vekilim?

ATİLA SERTEL (İzmir) – 2019-20’yi istiyorum. 2021’in zaten ocak, şubat, ilk aylarındayız.

Oluşan zararın ne kadarını siz tazmin edebildiniz? Devlet Demiryolları kurumun zararını karşıladı mı? Bu konuda bir girişim de oldu mu?

Son birkaç konuya daha değineceğim, vaktim var. Yine, bir önceki üst komisyon toplantısında da sormuştum; 2016 yılında hırsızlık, sabotaj, yangın, bu konuda tabii ki önemli mesafe katetmişsiniz belirttiğinize göre ve çok az bir hırsızlık oranı olduğunu söylediniz. Bunun için önemli ama hangi illerde bu devam ediyor, onu ben merak ediyorum, o açıdan soruyorum.

2016-2017 bilanço ve hesaplarının görüşüldüğü taşıt araç kiralamalarında da sıkıntılar vardı, o dönemde de dile getirmiştim ben araç kiralamalarını. Şimdi de çok sayıda aracın kiralandığını görüyorum ve “Bazı arazi şartlarında çalışıyoruz.” diye söyleniyor ama son derece lüks 4x4 cipleri kullandığınız bilgileri geliyor benim kulağıma. Yani, bu konuda acaba araç sayısında bir düşme var mı, yok mu bilmiyorum ama 2017’de 89 araç kiralanmış, 13 milyon 895 bin lira ödenmiş. 2018’de 115’e çıktı bu araç sayısı, 12 milyon 41 bin lira ödemişsiniz, sayı artmış, 2018’de ödenen tutar düşmüş. Nasıl oldu onu bilmiyorum ama bir şekilde 2017 ile 2018 arasında araç sayısı artarken ödediğiniz rakam düşmüş. 2019’da –raporda belirtilmemiş ama- araç kiralamaya ödenen tutar bir önceki yıla göre 2 kattan fazla artmış, 26 milyon 245 bin liraya çıkmış. Yani öncelikle, 2017’de 89 araç için 13,8 milyon TL ödenirken 2018’de daha fazla sayıda araca 12 milyon TL ödemek nasıl bir şey! Yani araçların acaba tipleri mi değişti? Merak ediyorum, hangi araçlar onlar. 2017’de neden daha fazla ödeme yapıldı? 2018’de araç kiralama işini hangi firmadan hangi usulle gerçekleştirdiniz? 2019’da kaç araç kiraladınız? 2020’de araç kiralamasına ve kaç araç kiralamaya ne kadar ödeme yapıldı? Kaç araç kiralandı ve ne kadar yapıldı, 2020’yi de merak ediyorum.

Kurumda araziye çıkılsın diye –biraz önce söyledim- herkesin altında 4x4 lüks cipler olduğu söyleniyor Sayın Genel Müdür, bu doğru mu? Yani Genel Müdürün altında olabilir de çok kişinin altında 4x4 cip olduğu söyleniyor. Kiralanan araçların yakıtlarını BOTAŞ mı karşılıyor yoksa araçları mazotuyla, yıllık yakıt masrafiyle mi kiraliyorsunuz, onu öğrenmek istiyorum.

Son sorum: Hatay Milletvekilimiz Sayın Suzan Şahin kısa bir süre önce Kurumunuzla ilgili bir iddiayı dile getirdi, Meclis gündemine taşıdı. Şöyle ki BOTAŞ TANAP Kamulaştırma Direktörlüğünde yıllardır çalışan kadrolu personelin, pandemi koşullarında işten çıkarma yasağı olmasına rağmen idare tarafından projenin bittiği gerekçesiyle ihale imzalamaları ya da ücretsiz izne ayrılmalrı yönünde baskı yapılarak istifaya zorlandığını ve işten çıkarmaların başladığını iddia etti. Bu konuda Mecliste yaptığı konuşmayı ben burada size soru olarak yönelteyim, sorum da şu: Bu tip olaylar BOTAŞ’ta yaşandı mı? Pandemi süresince işten çıkarma yasağı BOTAŞ TANAP işçileri için geçerli değil mi? Yani burada işçiler çıkarıldıysa hangi gerekçelerle çıkarıldı ve yasal çerçeveler içerisinde bilgilendirme yapıldı mı diyorum.

Ben bunlarla ilgili ayrıntılı bilgi alacağıma inanıyorum çünkü BOTAŞ Genel Müdürünün ayrıntılı sunumu bize de ayrıntılı bilgiyi gerektirir diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Sayın Gaydalı, buyurun.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de 1974 ilk Irak-Türkiye petrol boru hattında çalışan bir mühendis olarak -tabii, o günler ile bugün arasında dünya kadar fark var ama- bazı deneyimler edindim. O zaman bu projeyi yapacak yerli bir firma da yoktu, Mannesmann Alman firması bu projeyi almıştı ve hatta Fransız firmasının tank yapımında dizayn çuvallamasını bile gözlemledim. Tabii, bunların hepsi geldi geçti. Bugünkü teknoloji, son derece ileri bir teknoloji. Benim öğrenmek istediğim, Mannesmann bu projeden sonra Türkiye’de bir boru fabrikası kurdu diye biliyorum. Şimdi, eğer Türkiye bir enerji koridoru ve enerji üssü olacaksa bizim bu hususta ciddi olarak bilimsel çalışmalarımız ve üretimlerimizin olması gerekiyor.

Şimdi, bu sondajda kullanılan casing ve tubing borular Türkiye’de yapılıyor mu veya yapılması planlanıyor mu, bunu öğrenmek istiyorum. Bu boru hatlarında kullanılan “pig launching and pig receiver” yerli olarak bunun imalatına başlandı mı; Türkiye’de yapılıyor mu, dışarıdan mı alıyoruz?

Bir de en mühim konu “instrumentation” tabii. Bu “fitting”ler ve malzemeleri yüzde kaç yerli olarak imalat yapıyoruz, vanasından tutun da “fitting”ler ve vanalar? Şimdi, bu vana sistemleri de tabii, bütün dünyada “remote” kontrole geçti, onun da farkındayım. Bu imalatla, bu teknolojide biz neredeyiz, bunu öğrenmek istiyorum.

Çok güzel bir şey söylediniz, “Ex-proof pompalar yaptık.” çok güzel bir başarı bence. Peki, bu “submersible pump”ların yerli imalatına başlandı mı ve basınç düşürücü vanalarla ilgili çalışmalar var mıdır? Kuyu başı bağlantılarıyla ilgili herhangi bir yerli üretim çalışmamız var mı? Dalgıç pompalarıyla ilgili bir çalışmamız var mı? Türk Standartları Enstitüsü, boru hatları ve gaz petrol borularıyla ilgili standartları geliştirdi mi? Bir de Karadeniz doğal gaz prosesi için... Tabii, bu, kuyudan çıktığı gibi kullanılacak bir meta değil; bu, karada proses edilecek, proses edilmesi için de dünya kadar “instrumentation” ve malzeme gerekecek. Bunun yüzde kaçını yerli olarak biz temin edeceğiz, yüzde kaçını dışarıdan almamız gerekiyor ve bu çalışmalara başlandı mı?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Gaydalı.

Sayın Sümer, buyurun.

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ederim.

Ben de Sayın Başkana sunumundan dolayı –arkadaşlarına- teşekkür ederim.

Marmara Ereğlisi LNG Terminali “send out” kapasitesinin artırılması yapım işlerinde Sayıştay raporlarına yansıyan, bazı firmalara ayrıcalık sağlanmasıdır. Bazı firmalar şartname üzerinden tekliflerini sunarken projenin eklerini bilenler düşük fiyatla tekliflerini sunarak ihaleyi almış ancak eklerin yapım işlerini de ihalesiz almışlardır. Bu durum, ihale alımlarında denetim, eşitlik ilkesine gölge düşürmüştür.

Ayrıca, ihale uygulamalarında şüpheye yer veren olayların Sayıştay raporlarınca tespit edildiği BOTAŞ’ta şaibeleri ve kuşkuları artıracak bir olay daha yaşandı. 13 Mayıs 2020 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla, BOTAŞ tarafından yapılacak doğal gaz alımları 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’ndan muaf olacak. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıyla ilgili, KİT’lerin yurt dışında kurdukları şirket ortaklıkları Cumhurbaşkanlığı kararıyla Türkiye’deki şubelerinin bulunduğu yerlerde de ayrıca birer şirket kurabilecekler. Doğal gazda arz güvenliğinin sağlanması amacıyla BOTAŞ tarafından yapılacak doğal gaz alımları 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’ndan da muaf olacak. Aynı bir maddeyle, TPAO’nun denizlerde belirli faaliyetleri açısından, herhangi bir parasal limit gözetmeksizin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’ndaki muafiyeti bağlı ortaklıkları, yurt dışında kurduğu şirketleri; petrol, doğal gaz arama, sondaj, üretim, taşıma, depolama, gazlaştırma faaliyetlerini de kapsayacak şekilde BOTAŞ için de sağlandı. Bu durumda, piyasanın derinleşmesi ve rekabet

ortamını artırması için yapıcı “market” veya “marker” kavramına benzer bir yaklaşım öngörülebilir ancak yaşanan olaylar ve şaibelerin, şüphelerin ortadan kalkmadığı durumlar göz önüne alındığında ileride büyük sorunlara veya yandaş şirketlere yol açacağı da aşîkârdır. Geçtiğimiz toplantılarımızda iyi yönetildiğini gördüğümüz kâr eden kamu kuruluşlarına teşekkür etmiştik ama Sayın Genel Müdürüm, 2017 yılında BOTAS 3,3 milyar TL kâr etmiş ama maalesef, aynı BOTAS 2018’de 2,4 milyar, 2019’de 5,6 milyar zarar etmiş. BOTAS’ın bir önceki yıla göre net zararı yüzde 126,2 olarak gerçekleşmiş. Raporlara yansıyan bu rakamlar küçük olmadığı gibi ayrıca çok da büyük rakamlar. “2019 yılını yüksek finansman giderleri neticesinde 5,6 milyar TL dönem zararıyla kapatmıştır.” açıklamasında bulunarak bu konuyu geçiştirmek mümkün değildir.

Birçok kurumda karşımıza çıkan Varlık Fonuna devir sonrası düzenin bozulması, borçluluğun artması ne yazık ki burada da karşımıza çıkıyor. 2017’de 7,5 milyar TL’si kısa vadeli ve 2,7 milyar TL’si uzun vadeli olmak üzere toplam 10,2 milyar TL olan BOTAS’ın borcu 2018’de 26,6 milyar TL’ye, 2019’da 45,1 milyar TL’ye yükseliyor. Ayrıca Sayın Cumhurbaşkanı 2020 yılında “Türkiye tarihinin en büyük doğal gaz keşfini Karadeniz’de gerçekleştirdik.” açıklamasında bulundu. Fakat baktığımızda da 2004’te, 2006’da, 2007’de, 2009’da, 2010’da, 2011’de, 2012’de, 2013’te yine Karadeniz’de ve Akçakoca yakınlarında yüklü miktarda doğal gaz bulunduğunun açıklaması yapılmıştı.

Ayrıca, BOTAS, petrol ve doğal gaz boru hatlarının yapımı ve işletmeciliği, doğal gaz LNG depolama ve ticareti, liman hizmetleri, uluslararası doğal gaz taşıma projeleri alanlarında faaliyet göstermektedir. Yani doğal gaz rezervinin bulunması doğrudan BOTAS’ı ilgilendirmektedir. Sayın Cumhurbaşkanı tarafından Karadeniz’de bulunduğu açıklanan doğal gaz rezervleri sonrası BOTAS’ın bu konuda yeni vizyon ve misyon tanımlaması nasıl gerçekleşecektir? Bu doğal gaz keşfi, gelecek planlamasında ne gibi bir rol alacaktır, ne gibi planlama yapılacaktır?

Ayrıca birkaç tane de sorum olacak. Genel Müdürümüz sunumunda, Tuz Gölü depolama sahasına ilaveten 5 lokasyonda daha güneş enerjisi, 1 tesiste de rüzgâr enerjisinden elektrik üreteceğim.” demiştir. Toplam 6 lokasyon Tuz Gölü çevresinde mi olacak yoksa başka illerde mi olacak? Başka illerdeyse bu illerin isimlerini... 2017 yılında BOTAS’ın sürekli olarak zarar etmesinin nedenleri nelerdir? Son üç yılın karşılaştırmalı olarak tahsilat oranları nelerdir? BOTAS’ın piyasaya döviz satmak için Merkez Bankasına ve kamu bankalarına kaynak aktarıldığı söylenmektedir -daha doğrusu birçok basın organlarınınca bu yazıldı, çizildi- konuyla ilgili kurumun açıklaması nelerdir? Daha önceki raporlarda karşımıza çıkan kurumun risk yönetimi konusunda kurumsal destek almasıyla ilgili hangi aşamalar gerçekleşmiştir? Ayrıca son üç yıl içerisinde doğal gaz ve petrol hatlarında gerçekleşen hırsızlık sayısı kaçtır? Gerçi bununla ilgili bilgi verdiniz bunun önlenmesi bizi memnun etmiştir ama yine de verilen zararın tutarı ne kadardır? En çok hangi illerde gerçekleşmiştir? Kurumun bu konuyla ilgili projeleri var mıdır?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyoruz Sayın Sümer.

Sayın Kaşıkçı, buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm, ben sorudan ziyade aslında kurumunuzun vizyonunu iyi bilen birisi olarak önümüzdeki dönemlerde karşı karşıya kalacağımız bir tehditle ilgili düşüncelerinizi, fikirlerinizi almak istiyorum.

BOTAŞ, bilindiği üzere, ülkemizin doğal gaz ve petrol ihtiyacını boru hatlarıyla karşılayan bir kurumumuz. Bu şekilde baktığımız zaman gaz ve likit taşımacılığı yapıyor ancak BOTAŞ'ın bir de su taşımacılığı noktasında faaliyet gösterdiğini de biliyoruz. Hirfanlı Barajı'ndan Tuz Gölü'ne yaklaşık -yanlış hatırlamıyorsam- 121 kilometre uzunluğunda su taşıması için kullandığımız bir boru hattı var. İşte tam bu noktadan hareketle sizin de sunumunuzda ifade ettiğiniz gibi önümüzdeki yıllarda kuraklığı yaşayacağımızı artık hepimiz çok iyi biliyoruz. Ülkemizin bir kısmı özellikle Doğu Karadeniz'de su kaynakları noktasında bir zenginlik varken özellikle yaz aylarında Akdeniz'de, Ege'de su noktasında -göletler ve barajlar için söylüyorum- sıkıntı yaşayacağımız aşikâr. Tam bu noktada şöyle bir Türkiye'ye bakıyorum "Acaba ne yapılıyor?" diye: Belediyelerimiz kendi imkânlarıyla kendi illeri ölçeğinde su taşımacılığı faaliyetleri gösteriyorlar. Mesela, Ankara Büyükşehir Belediyesi Gerede'den bir su hattı döşemiş Ankara'ya. Yine, Gaziantep Belediyesi Şanlıurfa'dan kendi ilinin su ihtiyacını karşılamak üzere bir su hattı döşedi. Gelmeden önce baktığım zaman bu 2 proje böyle göz önüne geldi. Şunu ifade etmek istiyorum: Kurumunuz boru hatlarıyla taşımacılık noktasında sadece Türkiye'de değil gerçekten dünyada örnek kurumlardan bir tanesi. Elimizde böylesine önemli bir kurum varken, boru hatlarıyla taşımacılığı bu kadar iyi bilen kadrolarımız varken, doğal gazın ve petrolün yanında önümüzdeki yıllarda -nasıl ülkemizin doğal gaz ve petrol ihtiyacını bu şekilde taşıyorsanız- bence su kaynaklarımızın taşınması noktasında da size ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Özellikle sizin vizyonunuza ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Yani hangi su kaynağını nereye, nasıl transfer ederiz, nasıl taşırız? Bakın, Ankara Büyükşehir Belediyesi Gerede'den suyu alıp Ankara'ya getiriyor fakat o Gerede'deki suyun hangi ölçüde taşınacağını, Gerede'ye bir miktar bırakılacağını... Ben bunların çok tartışıldığını düşünmüyorum fakat BOTAŞ bu konunun içerisine girerse ki BOTAŞ, Hirfanlı Barajı'nda bu işi yaptı. Zaten boru hatları taşımacılığının ana felsefesi de bu. Bu konuda Genel Müdürlüğünüz bir çalışma yapabilir mi? Atıyorum, Artvin Yusufeli Barajı'nda fazla olan bir su kaynağımızı Ankara'ya getirebilir miyiz veya Çukurova'ya yönlendirebilir miyiz? Veya daha uç bir proje söyleyeyim: Artvin Yusufeli'nde Çoruh Nehri'nin Karadeniz'e boşalan fazla suyunu İstanbul Ömerli Barajı'na transfer edebilir miyiz? Bu tecrübe BOTAŞ'ta var. Aslında şuna baktım ben: Mevcut boru hatlarımızla su taşımacılığı yapılabilir mi? Bu konu üzerinde bir çalışma da yaptım, Deniz Bey'in de haberi var. Fakat mevcut boru hatlarımızda özellikle gaz boru hatlarımızda bir su taşımacılığı yapılamayacağı konusu ortaya çıktı. İşte tam bu noktada hazır güzergâhlarımız belliyken, kamulaştırmalar yapılmışken aynı nasıl Türkiye'yi doğu-batı ve kuzey-güney ekseninde boru hatlarıyla yaklaşık 27-30 bin kilometrelik boru hatlarıyla nasıl döşediysek önümüzdeki süreçte bu boru hatlarının yanına su için de ekstra boru hatları yapılabilir mi? Bu konunun aslında bizim tartışmamız gereken BOTAŞ'ın da tartışması gereken konulardan biri olduğunu düşünüyorum. Tabii, tek başına "BOTAŞ" demiyorum, Devlet Su İşleri de muhakkak bu konu içerisine dâhil edilmeli diye düşünüyorum.

Bunun yanında, Tuna-1 kuyusuyla ilgili birtakım bilgiler verdiğiniz sunumunuzda. Biz de, Tuna-1 kuyusundaki gelişmeleri yakinen takip ediyoruz sizin de bildiğiniz üzere. Şu tartışılıyordu: Gazın deniz tabanından borularla karaya çıkartılacağı ve orada proses işlemine tabi tutulacağı ifade ediliyordu fakat sunumdan şunu gördüm: Tuna-1 kuyusunun hemen iz düşümü olan deniz yüzeyine bir platform döneceğini ifade ettiniz. Son karar bu mudur? Türkiye Petrolleriyle de görüşmedim "Bir platform kurulmayacak, tabandan boru hatlarıyla kıyıya gazı getireceğiz." denilmişti ama sizin sunumunuzda bir platform kurulacağı bilgisini bizimle paylaştınız. Ben platform kurulması konusunu çok önemsiyorum çünkü Türkiye için de çok önemli bir tecrübe olacağını düşünüyorum platform kurma işinin.

Sayın Genel Müdürüm, yerelle ilgili bir hususu daha dile getirmek istiyorum. FSRU tesisimiz Dörtöl'de faaliyette, biz de yakinen oradaki çalışmaları gözlemliyoruz. Terminal gerçekten çok iyi şartlarda hazırlandı ve bölgemize hizmet verir durumda. Siz de yine sunumunuzda ifade ettiniz "Günlük

28 milyon metreküplük gaz verme hacmine, kapasitesine sahip oldu.” dediniz ancak ilimize, neredeyse bölgemizin büyük bir kısmına yetecek doğal gazın getirildiği ana noktalardan biri olan Hatay’da bazı ilçelerimizde doğal gaz yok Sayın Genel Müdürüm. Bu, takdir edersiniz, vatandaşlarımızın bize de yönelttiği önemli sorulardan biri oluyor. Özellikle, Hatay’ın Kumlu ilçesi, Hassa ilçesi, Reyhanlı ilçesi, Altınözü, Yayladağı, Samandağ ve Arsuz ilçelerimiz -ki neredeyse Hatay’ın üçte 1’ini kapsıyor- bu ölçekte bir yerde doğal gaz şu an maalesef, vatandaşlarımıza ulaştırılamıyor. Bu konunun da çözülmesi noktasında sizlerin desteğini bekliyoruz.

Son olarak, özel bir talep olacak aslında, çalıştığım, ilgi duyduğum bir alan olduğu için... Uluslararası hatların güncel durumuyla ilgili muhakkak BOTAŞ’ta bir çalışma vardır çünkü kurumunuz sadece Türkiye’deki gelişmeleri değil, dünyadaki gelişmeleri takip ediyor. Bu hususta bizimle de bilgi paylaşıyor musunuz? Özellikle, Orta Doğu’da ve Kafkaslar’daki boru hatlarının güncel durumunu doğal gaz ve petrol olarak da ayrılmış bir şekilde bizleri de bilgilendirirseniz bu konuda memnun olurum diyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU - Teşekkür ediyoruz Sayın Kaşıkçı.

Sayın Kaya, buyurun.

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Aramızda misafir olarak bulunan BOTAŞ Genel Müdürünü, Yönetim Kurulu üyelerini ve diğer kurum ve kuruluş temsilcilerine hoş geldiniz diyorum.

BOTAŞ kurumumuz elli yılı yakındır bir süredir ülkemize hizmet veren ve her yıl sonu bilançosunu kârla kapatan bir kurumumuzdu ta ki Varlık Fonuna devredilinceye kadar. En son kârını 2017’de yapan BOTAŞ 2018, 2019 yıllarını ne yazık ki zararlar kapatmıştır. Ne oluyor? Yani burada gerçekten bunu sormak lazım. Varlık Fonuna devredilen şirketler, ÇAYKUR keza, işte birçok şirketimiz niye hep zarar ediyor? Burada ne oluyor, bunu merak ediyoruz. Bu fonun adı “Varlık Fonu” mudur, “zarar fonu” mudur, “zarar ettirme” fonu mudur, bunun tartışılmasını da istiyorum ayrıca.

Ben, diğer arkadaşlarımız genel konuları konuştuğu için Trabzon’u konuşmak istiyorum sizlerle Trabzon Milletvekili olarak. Trabzon’da doğal gaz projesi 2006 yılında ihale edilmişti, şartnamesinde yer alan bir maddeye göre, beş yılda bitirilmesi gerekiyordu yani 2011’de Trabzon’un tamamına doğal gaz verilmesi gerekiyordu fakat işi alan şirket -ki sizler biliyorsunuz- Aksa Doğal Gaz Dağıtım Şirketi taahhüdünü yerine getirmedi, başlayalı on beş yıl oldu ama hâlâ maalesef birçok ilçemizde doğal gaz yok –birazdan ayrıntılarını sizlere anlatacağım- bazı ilçelerimizde büyük eksiklikler var. Bugün itibarıyla on yıllık bir sapmadan bahsediyoruz yani bu kadar gecikmenin sebebi nedir ve bu gecikme karşılığında ilgili şirket uyarılmıyor mu, bu konu takip ediliyor mu? Bu konuda sizlerden bilgi rica edeceğim.

Sayın Cumhurbaşkanı 22 Ekim 2018’de Doğal Gaz Eylem Planı’nı açıklarken “Artık, doğal gazın gitmediği ilimiz kalmayacak.” demişti. Şimdi, Trabzon’a doğal gaz gelen ve gelmeyen yerleri sizlere anlatacağım, bakalım, durum gerçekten öyle mi?

18 ilçesi olan seçim bölgesi Trabzon’un 9 ilçesinde maalesef doğal gaz yok, 18 ilçenin 9’unda yani yüzde 50’sinde doğal gaz yok; kalan 9 ilçesinde de bazı mahallelerimizde doğal gaz var ama birçok yerde maalesef doğal gaz yok. On beş yıl aksamadan bahsediyoruz gaz dağıtım şirketiyle ilgili.

Bu Komisyon öncesi bütün ilçe başkanı arkadaşlarımızı aradım, hepsinden bilgi aldım mahalleleriyle ilgili, ilçeleriyle ilgili. Sayın Genel Müdürümüzden ve Yönetim Kurulu üyelerimizden rica ediyorum, bu paylaşacağım bilgileri not alır, bu sıkıntının çözümüne katkı verirsiniz müteşekkirim olacağımı da ifade ediyorum.

Yomra ilçemiz, Sayın Cumhurbaşkanının hani şu “Doğal gaz arzını sağladık.” dediği Yomra ilçemiz: Yomra ilçemize kısa zamanda doğal gaz geleceği düşüncesiyle binaların hemen hemen tamamı dönüşümlerini tamamladı ancak gelmeyen gaz sonrası Yomralı hemşehrilerim farklı ısınma yöntemleri kullanıyorlar. Yomra ilçemizde doğal gaz meselesi maalesef bir bilmeceye dönüşmüş durumda. Yomra’da doğal gaz hattı dahi yok, sadece Kaşüstü Hastanesinin bulunduğu mevkide altyapı çalışmaları var. Yerel seçimlerden hemen sonra yapılacağı sözü verildi fakat yapılmadı. Adliye sarayının, hastanenin ve birçok otelin bulunduğu bir ilçede maalesef doğal gaz yok. Bunu lütfen, bir not alın diye rica ediyorum.

Tonya ilçemiz: Erzincan’dan Gümüşhane’ye, Gümüşhane’den Tonya topraklarına BOTAŞ boruları gelmektedir. Borular Tonya’dan geçiyor diye zannetmeyelim ki Tonya’da doğal gaz var. Boruların geçtiği Tonya ilçemizde maalesef doğal gaz çalışması yok, doğal gaz yok.

Yine, Gümüşhane bölgesinden gelen büyük boru hatları Beşikdüzü ilçemizden, buradan geçiyor, bu boru hatları Tonya üzerinden Beşikdüzü’ne ulaşıyor fakat sadece hedeflenen Beşikdüzü Cezaevi ve Beşikdüzü Organize Sanayi Bölgesi’ne doğal gazı vermek diye biliyoruz. Yani Beşikdüzü’ne ulaşan doğal gaz borusu var ama ilçemizde maalesef doğal gaz yok. Ayrıca, Beşikdüzü ilçemizde bir organize sanayi bölgemiz var sizlerin de bildiği gibi ve organize sanayi bölgelerine doğal gaz taşıma projeniz olduğunu biliyorum. Yaklaşık 15 tane organize sanayi bölgesine doğal gaz getirildiğini de biliyorum. Beşikdüzü Organize Sanayi Bölgemizde henüz doğal gaz yok. Ne zaman geleceği konusunda da bir bilgi verebilirseniz memnun olacağım.

Hayrat ilçemiz için “2018 başında doğal gaz gelecek.” diye söz verildi, 2019’da Hayrat’ın doğal gaz altyapısı hazırlandı, şu anda Görgülü Mahallesi’nde taşıma doğal gaz için 5 bin TL’ye bir yer kiralanmış, buradan Hayrat’ın belli yerlerine doğal gaz verilecekti. PTT binasının, lise ve ortaokulun olduğu Cumhuriyet Mahallesi’nde maalesef doğal gaz yok.

Arsin ilçemizin bir kısmında doğal gaz var, bir kısmında yok. Arsin’den doğuya doğru gittiğinizde doğal gaz var fakat batı tarafında yani Fatih Mahallesi ve yüksek okul, Anadolu lisesi, itfaiye, kooperatif binalarının olduğu Güzelyalı Mahallesi tarafında doğal gaz yok, Aksa Elektriğin olduğu bölgede de maalesef doğal gaz yok.

Akçaabat ilçemizde de durum pek parlak değil. Trabzon’un batı kısmında kalan ilçelerinde neredeyse hiç doğal gaz yok diyebiliriz. Akçaabat’ın Yıldızlı Mahallesi’ne kadar olan yerlerde doğal gaz var fakat Yıldızlı Mahallesi’nden batı tarafına doğru doğal gaz yok.

Maçka ilçemiz: Merkez Mahallesi’nin üçte 1’ine doğal gaz veriliyor, taşınmaz doğal gaz veriliyor; diğer kalan mevkilere de en kısa sürede verileceği söylendi. Bu sürenin ne kadar kısa olacağı konusu da tabii, tartışılmalı bir konu öbür örnekler baktığımız zaman.

Merkez ilçemiz, Ortahisar ilçemiz: Buranın 85 mahallesi var, merkez mahallelerimizde yani şehir merkezinde bulunan mahallelerimizin birçoğunda doğal gaz var çok şükür ancak eskiden köy olan ve büyükşehir olmamızla birlikte mahalleye çevrilen diğer mahallelerimizin hiçbirinde doğal gaz yok yani bu Trabzon’un merkezinden bahsediyoruz. Meydan bölgesinde, şehrin kent merkezinde de şu

anda doğal gaz altyapı çalışmaları yapılıyor. Beştaş Mahallemizde Karayollarına ait olan yol sebebiyle maalesef doğal gaz yok yine merkezde. Çukurçayır'ın Mısırlı bölgesine henüz doğal gaz gelmemiş ve yatırım planında da maalesef görülmüyor.

Sürmene ilçemizin merkezinde doğal gaz var fakat Sürmene Deresi'nin karşısı olan Yemişli Mahallesi'nde doğal gaz yok, herhangi bir çalışma da yok.

Topraklarından boru hattı geçen Şalpazarı, Vakfikebir ilçelerimizde de maalesef doğal gaz yok; bırakın doğal gazı, ilçelerimizin doğal gaz projesi dahi yok.

Çarşıbaşı ilçemizde doğal gaz yok, herhangi bir çalışma da yok.

Çaykara ilçemizde doğal gaz da yok, herhangi bir çalışma da yok.

Düzköy'de doğal gaz da yok, herhangi bir çalışma da yok.

Araklı'da birtakım çalışmalar var, bunu umut verici olarak görüyoruz, bundan da memnuniyet duyduğumuzu ifade ediyoruz.

Köprübaşı ve Dernekpazarı ilçelerimizde de ne doğal gaz var ne de herhangi bir çalışma var.

İlçelerimizdeki durum bu fakat Sayın Cumhurbaşkanı 16 Şubatta Trabzon'da gerçekleştirdiği bir konuşmasında "Trabzon'a, Of'a, Araklı'ya, Hayrat'a, Sürmene'ye, Arsin'e, Maçka'ya, Akçaabat'a doğal gazı getirdik. Ayrıca, iki gün önce burada söz verdiğimiz Vakfikebir'e, Yomra'ya, Beşikdüzü'ne de doğal gaz arzını sağladık." dedi. Şimdi, örneklerini verdim sizlere, sağlanıp sağlanmadığını hep birlikte gördük. Bu eksikliklerin ivedi olarak yerine getirilmesi konusunda desteklerinizi ve takiplerinizi özellikle rica ediyorum.

Diğer bir konum: Rusya'nın Avrupa ülkelerine bin metreküp doğal gazı 115-120 dolar civarında sattığını biliyoruz ancak Türkiye'ye 250 ila 280 dolar arasında sattığı konuşuluyor, arada 2 kattan fazla bir fark var. Biz çok mu zenginiz? Niye 2 kat fazla fiyattan Rusya'dan doğal gaz alıyoruz? Bu farklılığın sebebi nedir? Türkiye'nin doğal gaz anlaşmalarının yüzde 85'inin uzun vadeli anlaşmalara dayanması ve petrol fiyatlarına endeksli olması olarak bu farkın sebebi açıklanmıştır ve fiyatlar hakkında bilgi vermenin ticari sır kapsamında olduğu söylenmiştir. Böyle bir konuda sır olur mu? Neyin sırrıdır bu? Millet'in bunu bilmesinde ne mahzur var, neden korkuluyor? Bunu da açıkçası merak ediyorum. Ayrıca, Avrupa ülkeleri kısa vadeli anlaşmalara yönelirken Türkiye neden uzun vadeli anlaşmaları tercih etmektedir ve neden petrol endeksli anlaşmalar yapmaktadır? Bu yöntemin tercih edilmesinin özel bir sebebi var mıdır?

Bir başka konum: 1 Mart 2021'de yani dün itibarıyla senenin başından bu yana tam 3 kez doğal gazı zam yapıldı. İlk zam da yılın ilk günü 1 Ocak 2021'de yeni yıla hoş geldin zammı gibi oldu. Neredeyse doğal gazı her ay bir zam yapılmaktadır. Millet canıyla uğraşırken, bu pandemi koşullarında millet sıkıntı içindeyken yani bu kadar zam gerçekten vicdanları sızlatmaktadır. Bu konuyu da takdirlerinize sunuyorum.

Diğer taraftan, Sayın Cumhurbaşkanı 2020 yılının 21 Ağustosunda Türkiye'nin en büyük doğal gaz keşfinin Karadeniz'de gerçekleştiğini açıklamıştı, Tuna-1 sondajında -Fatih sondaj gemisi- 320 milyar metreküp doğal gaz rezervi keşfettiğimizi söylemişti. Bundan çok büyük mutluluk duyduk. İnşallah kısa zamanda söylenenler gerçekleşir de bu müjde gerçekleşmiş olur. Fakat gaz buluyoruz, doğal gaz fiyatları artırıyor; dolar çıkıyor, doğal gaz fiyatları artırıyor; dolar düşüyor, doğal gaz fiyatları artırıyor yani enteresan bir durum var. Bu durumun da açıklanmasını rica ediyorum. Nedir bu? Bunu anlamak gerçekten mümkün değil. Vatandaşlarımız kombilerini açmaya korkar oldu. 100 metrekare bir evin aylık doğal gaz faturası 400 liradan aşağı gelmiyor. Neden biz dünyanın en pahalı doğal gazını kullanıyoruz?

Son olarak, engelli vatandaşlarımızla ilgili bir talebim olacak. Bu konuda da bir kanun teklifi verdim aslında. Bakın, birçok belediye engelli vatandaşlarımızdan aldığı su paralarında yüzde 50 indirim yapıyor sizlerin de bildiği gibi. Yine, engelli vatandaşlarımızın kullandığı evsel elektrikte yüzde 50 nispetinde indirimler yapılıyor fakat doğal gazda bu yapılmıyor. Engelli vatandaşlarımızın böyle bir haktan faydalandırılması bir yasal düzenlemeyle yapılacak bir mesele, bunu da biliyorum, sizlerden ziyade bir yasal düzenleme gerektiren bir mesele ancak bu konuda sizlerin de desteğini istiyorum yani engelli vatandaşlarımızın elektrik paralarında, su paralarında ve kullandıkları doğal gazda indirimler yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Böyle bitirmiş olalım, teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda da başarılar, kolaylıklar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Ben de Sayın Genel Müdürümüze bu kapsamlı sunumundan dolayı ayrıca teşekkür ediyorum.

Ahmet Ağabey sağ olsun, bütün ilçeleri saydı.

Ne merak ediyorsun ağabey? Boru geçiyor; bak, boru geçince gaz gelecek demektir.

AHMET KAYA (Trabzon) – Yok ağabey, geçmiyor; 9’unda hiçbir şey yok.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Söylediniz ya hani...

Evet, demek ki gelme ihtimali yüksek; dolayısıyla, biz ilçeler bazında şey yapmayalım ama şimdi, benim gördüğüm şu: Yani, özellikle “2017 yılında 191 milyon metreküp olan gaz akışını 393 milyona çıkardık.” dediniz yani genel manada Türkiye’yi özetlediniz. Dediniz ki: “Bizim artık son dönemlerdeki rakamlar da diyor ki herhangi bir sorun yaşamayacağız.” Yani “Yatırımı tamamladık.” gibi bir şey ifade ettiniz. Zaten son üç senedir de özellikle rakamlar yerinde duruyor yani tüketim rakamları 47, 48 milyar metreküp seviyelerinde sayıyor. Aslında bu, bir miktar da şunu gösteriyor: Biz enerji üretiminde de buna baktık, orada da rakamlar yerinde duruyor yani son üç senedir orada da tüketimle ilgili sorunlar var. Buradan da yani gaz tüketiminden de belki sanayi açısından... Sanayi rakamlarınız da hep yerinde duruyor zaten; 2017, 2018, 2019’da sanayide tüketilen rakamlar da aynı, çok fazla bir değişiklik göstermiyor. İşte, 2018’de 14 milyar, 2019’da aynı, 2020’de yine 14,8; yani, sanki Türkiye bir durağan döneme girmiş gibi de bir şey çıkıyor, gerek gaz tüketiminden bunu anlıyoruz gerekse enerji tüketiminden.

Şimdi, burada özellikle finansal açıdan yani gaz arzı açısından bizim bir problemimiz görünmüyor. Aynı zamanda, Türkiye de boru hatları açısından Avrupa’nın enerji üssü oldu, olacak. Şu anki boru hatlarının üç aşağı beş yukarı hepsi de tamamlandı yani TANAP, Mavi Akım, Türkakım’ı, sizin söylediğiniz, işte, ilk kullandığımız, Romanya üzerinden gelen hattın bahsediyorsunuz, FSRU’lardan sağlanan desteklerden bahsediyorsunuz. Yani dolayısıyla otomatikman bu hat üzerindeyiz ama Hazar’dan sağlanan, mesela, Hazar’dan daha çok... Son dönemde Rusya gazı ve İran’dan aldığımız gaz miktarları düşerken Azerbaycan’dan aldığımız gaz miktarlarında yüzde 70 civarında bir artış...

Son dönemde Türkmenistan, Azerbaycan ve bizim Dışişleri Bakanımız bir araya geldiler, özellikle bu gaz konusunda. Türkmenistan, biliyorsunuz, dünya gaz rezervinde ilk dört sırada; çok ciddi gaz rezervleri var, en ucuz gaz da bu Hazar Bölgesi’nde. Yani, orada böyle bir çalışma oldu mu bu satın almada çeşitlendirilmek üzere? Belki biz Türkmen gazını alıyoruz ama Rusya üzerinden alıyoruz. Gerçi Ruslara da şu ara çok fazla gaz satmıyorlar. Ruslar ile Türkmenlerin en son yaptıkları anlaşmalar

20 milyarlardan 1 milyar metreküpe kadar düştü yani neredeyse normal basınçlarıyla çalışıyor, oradan fazla gaz almıyorlar. Acaba Azerbaycan üzerinden gaz alımı konusunda Türkmenistan’la böyle bir çalışma var mı, hani, ürün çeşitliliği açısından?

Yine, bunun devamında, biz size Parlamentoda bir yetki vermiştik. Arkadaşlarımız da belirttiler ama tam da böyle, gazların, fiyatların yukarı aşağı gidip geldiği konuda biz sizi 4734’ün dışında tutmuştuk serbest piyasadan daha rahat alışveriş yapasınız diye ki ben de buna aynen katılıyorum. Ne oldu buradaki durum? Yani, oradaki hareketlerde gördüğümüz kadarıyla sadece LNG’de bir alım artışlarınız oldu, herhâlde onu daha fazla depolayabildiniz diye algılıyorum ben; dolayısıyla yeşil eğrinizde daha çok o yukarılardaydı. Diğer giriş noktalarıyla ilgili bir bağlantınız yani rakamlarınız oldu mu? Herhâlde “Elimiz rahat olursa oradan çok daha rahat alışveriş yaparız.” demiştiniz. Şu an Türkiye gaz ihtiyacının ne kadarını BOTAS üzerinden sağlıyor, ne kadarını diğer... Yani, bunun adı, işte... Farklı şirketler var biliyorsunuz. Devletin dışında, özel sektörden ne kadar gaz alıyoruz? Bunun şeyi farklı olabilir, onu merak ediyorum.

Onun dışında, tabii, bu, Türkiye’deki gaz satışlarından bahsettiniz. İşte, 1 metreküp gazı 2,13 TL’ye... Sizin verdiğiniz rakamlara göre Avrupa’da gazı en düşük rakamla biz tüketiyoruz, Türkiye’de satılıyor diyelim. Yani 1 metreküpü 2,13 TL; ona en yakın Londra’yı söylediniz 4,2 TL; Sofya 5,06 TL. Tabii, bu rakamlarla satarken bir şeyi de sübvansen mi ediyorsunuz? Yani netice itibarıyla siz uluslararası arenadan aynı şartlarda bu gazı aldığınıza göre, üçte 1, dörtte 1 fiyatına sattığınıza göre ya ucuz fiyata alıyorsunuz, ucuz satıyorsunuz ya da yüksek fiyata alıp... Yani zararlarınızın oluşmasının bir noktadaki karşılığı da bu mu? Yani biz de uluslararası rakamlarla satarsak... Zaten Türkiye’de bir alım gücü yok, devlet sosyal devlet, doğal olarak düşük fiyatla gaz satmalı, elektrik, su, bunlar temel ihtiyaçlar, temel girdiler. Yani bu zararı oluşturan faktörlerden biri o mu?

“Personel konusunda iyiyiz.” dediniz, onda hiç şüphemiz yok ama şöyle söyleyeyim: Türkiye’de binlerce teknik eleman var yani bunlar da iş bekliyor. Siz, işte “Bunları eğitime alıyoruz, ciddi zaman harcıyoruz bu işlere.” diyorsunuz. Dolayısıyla bu mühendislerimiz çok ciddi oranda işsiz. Maliyetleriniz de ortada ama neticede bu sektör de geliyor bir taraftan yani enerjide tersine doğru gidiş söz konusu olamaz. Dolayısıyla mesela, hiç eleman almadığımıza göre, önümüzdeki dönemde teknik eleman konusunda, mühendis konusunda, elektrik, makine -bunların hepsini çeşitlendirebilirsiniz- bu konuyla ilgili mesela, bir şeyiniz var mı, talebiniz var mı, oluşacak mı?

Çevre konusunda hassasiyetlerinizi biliyoruz. Tuz Gölü’nde özellikle biz de baktık, gördük Tuz Gölü’yle ilgili faaliyetlerinizi ama aynı şekilde bu Saros Körfezi’nde kurmayı planladığınız FSRU’lar var. Yani orada da, tam tersine, “Kendini temizleyen körfez sadece Saros Körfezi.” diyorlar. Ben bununla ilgili olumsuz bir şey beklemiyorum ama kamuoyunda bu konuyla ilgili ciddi şeyler var bu çevresel etkileşimle ilgili yani oradaki körfezin kirlenmesine yönelik. Bu konuyu biraz daha aydınlığa kavuşturursanız mutlu olacağız.

Yerli üretimle ilgili bir milletvekili arkadaşımız sormuştu, bu önemli. Yani, özellikle boru hatlarının vanalarından, fittings’lerinden tutun da tamamı -artık Türkiye demir-çelik sektöründe fena değil- tahmin ediyorum, boru hatlarında kullanılan çeliğin yüzde 80’i, 90’ı Türkiye’de üretiliyor diye düşünüyorum. O vana... Daha önceki toplantılarda da söylemiştik, “3-4 tane firma bu konuyla ilgili bizden onay aldı hatta desteklemeye devam ediyoruz.” demiştiniz.

Bu “hot tap”lar konusu... Canlı hatlarla olan bağlantılarda yerli yapabiliyor muyuz? Ben de bir miktar bu işlerle uğraşan birisi olarak... Yani özellikle büyük çaplarda -36 inç, 48 inç- bu “hot tap”larda sorun olduğunu biliyorum. Yerli firmalar bu işleri de yapmaya başladılar mı diye merak ediyorum.

Devamında “Kendi enerjini kendin üret...” Siz aynı zamanda bir enerji sağlıyorsunuz ama ciddi oranda da tesislerinizde enerji tüketiyorsunuz. Bunun üretimine yönelik söylediğiniz 1-2 megavat bence bu işlerde leblebi, çekirdek değil. Yani, güneş enerjisiyle ilgili kurduğunuz... Bilmiyorum, şu an kaç megavattasınız ama çok ciddi bir tüketiminiz var. Türkiye de bu konuda aslında iyi yani özellikle güneş enerjisi konusunda çok ciddi rezervleri var, yani Türkiye’nin güney yarım küresi çok ciddi oranda enerji aldığına göre... Yani bunun planlaması da olursa -ciddi enerji giderleriniz muhakkak vardır- bunu bu alandan karşılayabilirsiniz. Bu, sadece güneş enerjisi değil; yani bugün rüzgar üzerinden de bunu yapabilirsiniz. Diğerlerini haydi boş verin ama en azından rüzgar üzerinden yapabilirsiniz, güneş enerjisi üzerinden yapabilirsiniz yani kendi enerjinizi kendiniz üretebilirsiniz diye düşünüyorum.

Özellikle bu Karadeniz gazı... Şimdi söylediniz, sizin verdiğiniz rakam: “210 kilometreyi biz yapacağız. Sakarya’ya bağlayacağız 48 inç boru hattıyla.” dediniz. Sizin verdiğiniz takvim 2023. Yani biz de buradan şunu anlıyoruz: “Boru hattı olmadığına göre gaz da 2023’ten önce gelmeyecek.” diye bir kanaat oluştu bizde. Bu böyle midir yani bir planlama var mıdır? Biz Karadeniz gazını ne zaman... Yani bu planlamaya göre siz hattı 2023 sonuna kadar tamamlayacağımıza göre sanki bundan sonrasına planlanmış bir şey gibi... Hâlbuki kamuoyunda mümkün olduğunca daha erken geleceğine dair kanaatler var. Başka türlü de bu ülkeye giremeyeceğine göre... Burada sizin verdiğiniz rakama göre 2024’ten öncesi görünmüyor. 155 kilometrelik platform ile kara arasındaki bir mesafeden bahsettiniz; bunu siz mi yapacaksınız yoksa “Karaya geldiği andan itibaren BOTAŞ’ın ilgi alanına giriyor, ondan öncesi bizim ilgi alanımızın dışında mı diyorsunuz, onu öğrenmek istiyorum.

Devamında, şimdi, ben şöyle düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Süremiz doldu Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tamamlıyorum Başkanım.

Şimdi, bu boru hatlarıyla ilgili Lütfi Bey söylemişti, ona söz hakkı doğsun diye söyleyeyim ama; yani, gazın talepte belli pik zamanları var, yani sizin de boru hatlarınız var, diyelim yazın talep düşüyor, talebin düştüğü dönemlerde, mesela bununla ilgili bu su naklini yapabilirsiniz diye ben düşünüyorum çünkü zaten su hatları daha düşük basınçlı borularla yapılan nakliyeler. Dolayısıyla siz en düşük gaz boru hattını 25 bar basınçla test ediyordunuz bildiğim kadarıyla, 75 barla da çalışıyordu, su da zaten 16-25 arası çalıştığına göre, bu hatlardan çok rahat ben su sevkiyatı yapabilirsiniz diye düşünüyorum yani fikir olarak, talebin olmadığı dönemlerde.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ama en önemlisi şu Başkanım: Yani bu zarar ateşten gömlek. Bu finansman konusunda muhakkak bunu aydınlatacak bir şeyler ortaya da koymanız lazım. Bu bizi şahsen tatmin etmiyor. Yani ya iyi bir finansman yönetiminiz yok ya bir şeyleri sübvansede ediyorsunuz. Yani sizin bu finansman boyutunuz karanlık Değerli Genel Müdürüm. Çünkü pazarlamada sorun yok, talep var; üretimde... “Arz” diyoruz buna, üretim değil, karşılığı da arz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür edelim mi Sayın Yaşar?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Demek ki finansta problem var. Bununla ilgili net bilgiler sizden bekliyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Ben teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Buyurun Sayın Yavuzylmaz.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sayın Genel Müdür, değerli yönetim kurulu üyeleri ve bürokratlar, Sayıştayın kıymetli denetçileri ve milletvekili arkadaşlarım; tekrar Komisyona hepiniz hoş geldiniz.

Ben hızlı hızlı soru soracağım, on dakikalık sürem var. Ümit ediyorum Başkan da bölmez ve benim de konuşmamın insicamı bozulmadan tamamlama şansım olur.

Sorum şu: Öncelikle, 2019 yılı finansman gideri 2 milyar 491 milyon 309 bin lira görünüyor. Bu finansman giderinin alt sekmeleri nedir, nereden kaynaklanıyor? 2018 yılındaki finansman gideri 905 milyon 186 bin liraydı. 2020 yılının finansman gideri nedir? Kurumun 2019 yılı Sayıştay raporuna göre zararı 5 milyar 613 milyon 344 bin lira, 2019 yılı 2 milyar 481 milyon 667 bin lira, 2018 yılı 2 milyar 676 milyon 577 bin lira olarak görünüyor. Sorum, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 yıllarındaki ödediğiniz faiz gideri nedir? Ve yine ben 2019 yılı Sayıştay raporundan soracağım, sayfa 53, faiz borçları. 642 milyon 368 bin 753,79 lira, TL olarak. Dolar olarak da faiz borcu var, 798 milyon 43 bin 320 Amerikan doları ve avro tutarındaki faiz borçlarıysa 20 milyon 479 bin 493 avro. Kısa ve uzun vadeli kredilerle ilgili olarak alınan kredilerin ve çıkarılmış menkul kıymetlerin kredi ve menkul türleri itibarıyla tahakkuk etmemiş gelecek döneme ilişkin faiz borçları bunlar. Bugünün kurundan dönersek BOTAŞ'ın bu faiz borçları 6 milyar 84 milyon 470 bin 189,52 liraya ulaşmış durumda.

Diğer birkaç konu var, hızla geçeceğim. Hayvan hakları konusunda yaptığınız çalışmalar için teşekkür ediyoruz. Bunu sadece bu ülke topraklarında yaşayan insanlar değil, aynı zamanda derdini anlatamayan hayvanların ve aynı zamanda da tüm bitkilerin, doğa örtüsünün birer temsilcileri, milletvekilleri olarak size teşekkür ediyorum ve bu çalışmalarınızın daha da genişleyerek devam etmesini, Avrupa'dan da dünyadan da bahsettiğiniz proje yarışması ölçütünde de şampiyonlukla dönmenizi canıgönülden diliyorum.

Tanker üretimi konusunda römorkörlerinizin yerli mi yoksa yabancı mı olduğunu, ithal mi ettiğinizi sormak istiyorum çünkü Zonguldak Ereğli'de tersaneler var ve buradaki pek çok şirket dünyaya römorkör satışı yapıyor. Hem daha cazip olabilir satın almak hem de aynı zamanda BOTAŞ bünyesindeki bir ekiple birlikte koordine edilerek bu arıza bakım kısmıyla ilgili de çeşitli sorunlar çözülebilir ve bir atılım gerçekleşebilir. Bu tip bir atılımın yine ben LNG tankerleri için de Karadeniz bölgesindeki tersaneler de Doğu Akdeniz'den uzak oldukları için –şu anda daha güvenli olduklarını varsayarak söylüyorum- stratejik olarak iyi olabileceğini söylemek istiyorum.

Hırsızlıkların istatistiklerini verdiniz. Hangi hatlarda, hangi sayılarda hırsızlık olduğu konusunu ve hangi oranda, miktarda hırsızlık yapıldığı konusunu size sormak istiyorum.

Diğer taraftan, ATEX sertifikalı yani alev yamaz ürünlerle ilgili sizinle yaptığımız görüşmelerde konuya gösterdiğiniz ilgiden, hızınızdan, atığınızdan ve Türkiye Taşkömürü Kurumuyla yaptığınız iş birliğinden dolayı sizi tebrik ediyorum. Bu yerli ve millî çok büyük bir adımdır. Bunun BOTAŞ markasıyla birlikte gerçekleşmesi, daha sonra da bu ürünün ihracının da önüne geçecektir, çok iyi bir referans olacaktır.

Bir diğer konu, yine BOTAŞ arama kurtarma ekipleriyle ilgili. Mevcut, Türkiye Taşkömürü Kurumunda çalışmakta olan tahlisiye ekipleri ve zaten hâlihazırda çalışan madencilerin işlerini doğal olarak yapmalarından kaynaklı tecrübeleri aslında onları olası bir İstanbul depremi veya Türkiye'deki veya dünyadaki çeşitli felaketlerde çok iyi organize olduklarında belki de ülkenin o dönemleri bakımından en kıymetli görevleri üstlenmiş kişileri hâline getirecek. Dolayısıyla bu da bir vatan savunmasıdır, yine can savunmasıdır. Bu bakımdan, Türkiye Taşkömürü Kurumuyla yapacağınız çalışmalarda da her zaman size biz destek olacağız.

Şimdi, diğer bir konu, çok önemli bir konu. Şöyle ifade edeyim: Biliyorsunuz, 2009 yılı mahalli seçimleri kapsamında miting için Kahramanmaraş iline bağlı Çağlayancerit ilçesine giden Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu ve onunla birlikte bulunan Erhan Üstündağ, Murat Çetinkaya, İsmail Güneş ve Yüksel Yancı'nın da içinde bulunduğu helikopterin pilot Mustafa Kaya İstektepe yönetiminde Kahramanmaraş ili Çağlayancerit ilçesinden Yozgat ili Yerköy ilçesine gitmek üzere 25/03/2009 günü saat 14.35 sıralarında havalandıktan bir süre sonra düşmesi sonucu helikopterde bulunan 6 kişinin hayatını kaybettiğini hepimiz biliyoruz. Bu, tüm Türkiye’de bir travma etkisi yaratmıştı. Bu konuyla ilgili ben araştırmalarımı derinleştirdiğimde, BOTAŞ’la ilgili çok kritik bir bilgiye ulaştım. Burada, kaza gerçekleşikten kısa bir süre sonra İHA muhabiri olan İsmail Güneş 112’yi arıyor ve aynı şekilde çalıştığı kurumu da arıyor, İHA’yı arıyor. İHA’yı aramasıyla birlikte, İHA’daki üst düzey bir yönetici Avea operatörüne ulaşarak oradaki üst düzey ağabeyi olan, yöneticisi olan bir kişiye ulaşarak kazayı doğrudan haber veriyor ve bunun üzerine de Avea hızlı bir şekilde yani kaza gerçekleşikten bir saat sonraki sürecin içinde yer ve lokasyon tespitini yapmak için harekete geçiyor. Bu arada, bu anlattığım yeni bir bilgidir ve Yazıcıoğlu ailesinin bu dava dosyasına ve yürüten mahkeme sürecine dahil edeceği delilleri ve tanıkları da aslında ortaya çıkarmaktadır. Bu bakımdan çok kritik. Ve burada bu telefon numarası, İsmail Güneş’in aradığı numaranın İHA üzerinden Avea’ya ulaşmasından sonra buradaki teknoloji ve “network” ekiplerine lokasyonun tespit edilmesi için bu bilgiler veriliyor ve belirlenen lokasyon bir süre sonra -hem kendi yazışmalarında bunlar mevcut, Avea’nın kendi iç yazışmalarında hem de şahitleri mevcut- BOTAŞ’la paylaşıyor. Şimdi, bu aslında, merhum Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu’nun da hayatını kaybettiği bu elim olayda helikopterin düşmesi, bu faciada, felakette aslında eksik bir parçaydı. Çünkü hem Devlet Denetleme Kurulu raporunda hem dava dosyasında BOTAŞ’ta görevli olan Ercüment Güler isimindeki bir kişinin, sürecin en başından itibaren kaza mahalli bölgesine giderek validen ve jandarma komutanından dahi daha üstün bir yönetme erkiyle birlikte, bunu bir şekilde onlardan alarak... Sürecin içinde aslında, ekiplerin bir şekilde, uzun süre, kırk sekiz saatlik süre içinde bu enkazı bulamaması noktasında da bir sorumluluk almış oluyor ve bu sorumluluğun neticesinde de maalesef enkaza ulaşılmasında çok büyük bir zaman kaybedildi.

Hemen, çok hızlı bir şekilde size Yargıtay mütalaasından bahsetmek istiyorum. Dönemin Kahramanmaraş Valisi Mehmet Niyazi Tanılır “Olay günü ben makamımdayken, saat 15.50’de İl Jandarma Komutanı beni telefonla arayarak olayı bana bildirdi. BOTAŞ ekibiyle gelen Ercüment isimli, haritayı inceleyen şahsı daha önceden ben tanıımıyordum.” diyor. Aynı şekilde, Jandarma Komutanı Asayiş Şube Müdürü Yüzbaşı Ahmet Ergenç: Bursa BOTAŞ ekibi Başkanı Emekli Yarbay Ercüment Güler’le beraber değerlendirmeler yaptık. Bu ekipleri ellerinde haritalarla görevlendirme yapılan yerlere gönderdim. Genellikle görev yerleri Keş Dağı Karayakup bölgesiydi, bu ekipler, gözlediğim kadarıyla, görevlendirildikleri yerlere gitmek konusunda istekli değillerdi.” diyor. Aynı zamanda, sahadaki ekiplerle Ercüment Bey vasıtasıyla iletişim kurduklarını ifade ediyor. Büyük Birlik Partisi Kahramanmaraş İl Başkanı diyor ki: “Yanlarında uzun saçlı, kendisini emekli yarbay olarak tanıttıkları ve BOTAŞ güvenlik amiri olarak görev yaptığını söyledikleri Ercüment Güler isimli -parantez içinde demiş- bir şahıs vardı. Ercüment Güler, orada bulunanlara ‘Koordinat burası.’ diyerek helikopterin düştüğü yerin Kurucuoğlu Köyü Deliklikaya mevkinde olduğunu söyleyerek buraya gitmemiz gerektiğini söyledi. Vali, Emniyet Müdürü ve Jandarma Alay Komutanı hiç seslerini çıkarmıyorlardı. Biz bölgeyi bildiğimiz için müdahale ettik ‘Kurucuoğlu köyü batıda kalıyor, helikopter kuzeye gitmiş ve dağı aşmamış, son görüldüğü yerden gittiği istikamete doğru arama yapmamız gerekir.’ diye hep birlikte itiraz ettik. Nevzat Pakdil’e giderek ‘Ağabey, yanlış oluyor, bunları durdurun, arama buradan yapılсын.’ dedik. Nevzat Bey’in de gelip onların araçlarına binerek hareket edeceği sırada ‘Helikopter

burada görülmüş.’ diye müdahale etmesine rağmen ‘Yeni koordinat geldi, gitmemiz lazım.’ diyerek, onu da dinlemeyerek gittiler. Bütün bu işler olurken Vali ve Emniyet Müdürü sadece takip ettiler, inisiyatif kullanmadılar.” diyor. Yine buna benzer ifadeler var.

Şimdi, konuyu BOTAŞ noktasında biraz daha belirgin hâle getirmeye çalışıyorum. İsmi geçen kişi 1999-2001’de Gambiya’da çalışmış, 2003-2004’te Bosna Hersek’te, 2005-2009’da BOTAŞ International’da, 2009’un Mart ayında yani bu helikopter faciasından sonra ayrılıyor “ADY Training & Consultancy” diye bir firmada -sahibi olarak, ortağı olarak- 2005-2012 arası görev alıyor, Yemen’de 2011-2015, Cibuti’de 2015-2021 ve şu anda da Yunanistan merkezli bir firmada çalışıyor görünüyor. Dolayısıyla benim sorum şudur: BOTAŞ’da veya BOTAŞ International’da Ercüment Güler isminde o dönemde yani 2009’da, öncesinde veya sonrasında bir çalışan var mıdır? Bu “ADY Training & Consultancy” firması, BOTAŞ veya BOTAŞ International’la çalışmış mıdır? Çalıştıysa hangi görevlerde çalışmıştır? Aynı zamanda kazanın olduğu gün ilgili kişi bölgede mi görevlidir? Ve -bilginiz dâhilinde soruyorum- hangi unvanıyla birlikte BOTAŞ personeli olarak ve emekli yarbay olarak bilinerek ama kimsenin tanımadığı bir kişi olarak sürecin içinde bu kadar aktif rol almıştır? BOTAŞ’ın veya BOTAŞ’ın alt yüklenicilerinin böyle bir görevi var mıdır, acil durum eylem planına yönelik böyle bir görevi var mıdır? Aynı zamanda, AVEA’nın saat olarak 16.15 civarında lokasyon bilgisini vermesine rağmen, yani BOTAŞ’a aktarmasına rağmen -bu konuda AVEA’dan gelen BOTAŞ’taki bilgileri açmanız gerekiyor, o gün, bir gün öncesi ve onu takip eden günlerde- Ercüment Güler, Devlet Denetleme Kuruluna verdiği ifadede “Bölgede bulunduğum sürece cep telefonu sinyallerinden 1 kilometre eninde, 30 kilometre boyunda yay işaretlenmiş bir harita görmedim.” diyor. Ancak biz biliyoruz ki kaza gerçekleşikten bir saat sonra bu bahsedilen yaylı harita aslında BOTAŞ’a aktarıldı. Bu doğrultuda sizin de mail trafiğinizi inceleyerek KİT Komisyonunu bilgilendirmenizi sizden talep ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, biz teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Buyurun Sayın Zeybek.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, BOTAŞ’ın Değerli Genel Müdürü ve yönetim kurulu, Komisyon toplantısında bulunan değerli arkadaşlarımız; bugün önemli bir konuda arkadaşlarımız çok önemli şeyler söylediler, özellikle Genel Müdürümüz bu konuda aydınlatıcı bilgiler de sundu, teşekkür ediyoruz kendisine.

Şimdi, burada ben Sayın Genel Müdürüme şunu sormak istiyorum: Kurumun Avrupa Birliği desteklerinden alınarak yatırımlar yaptığını biliyoruz ama Avrupa Birliği destekleri Türkiye’de, ülkemizde, genelde üretim alanlarında destek alan yapılması, desteklerin sağlanması, üretime yönelik, istihdama yönelik alanlar yaratılması açısından çok önemli. Ama böyle Avrupa Birliği desteklerinin -tabii ki bir “BOTAŞ” deyince devletin bir kuruluşu, devletin bir şirketi olarak tabii ki bir müracaatta bulunduğu zaman bir özel sektördeki bir şirketle veya bireyle aynı oranda değerlendirilmediği mevcut, daha öncelik taşıyor yani böyle bir durum- böyle bir paranın, Avrupa Birliği paralarının bu tür şirketlerde, bu tür yatırımlarda değerlendirilmesi doğru mudur, bu amaçla mı alınıyor? Sorum bu.

Diğer tarafta, 2020 yılında ithalatta ne kadar para ödedik, BOTAŞ olarak ithal ettiğimiz gazda? İhracatımız ne kadar oldu ve ülke içerisindeki gaz gelirinden ne kadar gelir elde edildi? Bu rayiç bedeller tabii ki sanayide çok önemli, daha önceden tespit edilerek bildirilmesi daha doğru değil mi? Veya tabii

ki bu doğal gazın satılması, dövizle ithal edildiği için dövize endekslenip de fiyatlandırılrsa, tüketici kendisi, fiyatını daha önceden görebilse, yatırımlarını veya üretimini ona yönelik değerlendirebilse daha doğru değil mi?

Şimdi, tabii, 2021 yılında 3 sefer zam yapıldı, yüzde 1, yüzde 1; aslında yüzde 1 zamlar değil bunlar. Şimdi, halkta şöyle bir şey var: Siz zammı yapıyorsunuz, yüzde 1 zam gibi algılanıyor halbuki zammın üzerine zam yaptığınız zaman onun da yüzdesi ortaya çıkıyor; ÜFE, TÜFE olarak. Siz, 2020 yılında doğal gaz ne kadar zam yaptınız? Yani tabii, burada algı şöyle yönetiliyor: Örneğin bu ay, sanki ayın 1'inde yüzde 1 zam yapılmış, halbuki öyle değil. Sizin daha önce yapmış olduğunuz 2 sefer, 2021 yılındaki, zamlarınız var, onların da TÜFE, ÜFE'si alınıyor o konuda. Böyle bileşik faizler vardır, sizinki de bileşik zamlar hâlinde devam ediyor hadise.

Diğer taraftan, ihalelerinizi, tekliflerinizi yaparken çağrı usulü mü yapıyorsunuz yoksa Resmî Gazete'de ilan ederek çağrıda mı bulunuyorsunuz, genel bir ihale sistemi mi uygulanıyor? Genelde şunu görüyoruz biz tabii: Son on beş yıldır özellikle yapılan ihalelerde teklif usulü çağrı ihalesi yapılıyor, bunların doğru olmadığını zaten defalarca ifade ediyoruz. Rekabetçi firmalar kendi aralarında doğru bir fiyat teklifi vererek yarış edemiyorlar.

Bir de şu var, halkımızın... Örneğin siz şehirlerimize doğal gaz hatları çekiliyor ve aboneler alınıyor. Biliyoruz ki örneğin bir haneden bir haneye yani abonelerin aralarında 5 metre mesafe var, 3 metre mesafe var veya 20 metre mesafe var. Bir bakıyoruz abone bedellerine sanki orada öyle bir yatırım olmadığı, öyle bir yatırım yapılan edevatın da orada olmadığını gözlemliyoruz ama onun çok misli üzerinde maliyetler ödeyerek abone bedelleri ödemek zorunda kalıyor vatandaşlarımız. Şimdi, siz bunu yaparken, şehirlerde ihaleleri yaparken sizin yapmış olduğunuz ihalede ihaleyi alan müteahhitlerden siz gelir elde ediyor musunuz yoksa "fifty-fifty" mi oluyor? Onu bilmek istiyorum, onun da cevabını yazılı veya sözlü olarak almak istiyoruz Sayın Genel Müdürüm.

Örneğin, bu şehirler arası ve şehir içinde yapılan hatların bedelleri mali yönden kamudan mı sağlanıyor, bütçeden mi sağlanıyor yoksa aboneler üzerinden alınan, elde edilen gelirlerinden mi elde ediliyor bunlar? Bunu biliyoruz, tabii, şehirler arası büyük hatların bir mali bütçesinin olduğunu, Maliye Bakanlığından bunun bütçesinin ayrıldığını biliyoruz, siz de o şekilde kullandınız ama daha sonra, ana hat geçtikten sonra tali hatlarda bunların nasıl temin edildiği, nasıl sağlandığı, nasıl bir harcama yapıldığı, vatandaşın bunun tahsilatının nasıl elde edildiğini bilmek istiyoruz.

Bir de bu ÜFE, TÜFE ücretlendirmesini doğru buluyor musunuz? Şimdi, biz yıllık ÜFE, TÜFE... Örneğin maaşların ÜFE, TÜFE veya enflasyon ölçüsünde yıllık gelirdeki ücretlerini alıyor. Siz aylık bunu veya on beş günlük... Keyfi olarak bakın, şimdi aradan daha iki ay geçti, üç ay olmadı, siz 3 sefer zam yaptınız, doğru mudur, bunu bilmek istiyoruz.

Bir de daha önceki yıllarda, tabii, yapmış olduğunuz ihalelerde muammalı olan ve eşit koşullar içerisinde yarış edemeyen insanların ihaleye girip ama bir başka firmanın sizden müsamaha gösterilerek -örneğin 2018 yılındaki o sıvılaştırılmış gaz ihalesindeki şeyiniz bir örnek- bu örneklemeler daha hâlen sürüyor mu, öyle bir durum var mıdır? Bu konudaki sorularımıza cevap verilmesini istiyoruz.

Teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Zeybek.

Evet, son konuşmacı olarak Sayın Kara.

Buyurun Sayın Vekilim.

ESİN KARA (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Genel Müdürüm, Sayın Yönetim Kurulu üyeleri; Komisyonumuza hoş geldiniz.

Benim de son konuşmacı olmam ve vaktin de biraz da ilerlemiş olması nedeniyle konuşmamı biraz kısa tutmaya çalışacağım.

Şimdi, sunumunuzda Sayın Genel Müdürüm, Kurumumuzun 5 temel stratejisini belirlemiştiniz ve bu hedeflere gitmek için stratejiler belirlenmiş, detaylı bir şekilde izah ettiniz. Tabii, hedeflere ulaşabilmek, stratejilere gidebilmek amacıyla bizler sizin karneniz olan mali tablolarınıza baktığımız zaman bunu değerlendirme yönüne gidebiliyoruz.

Şimdi, ilk etapta ben gelir tablolarınızı değerlendirdiğim zaman -2017 ve 2018 yılları olarak konuşacağım- ciromuz yani satışlarımız artıyorken maliyetlerimiz de aynı zamanda artış gösteriyor. Normalde maliyet, hacim, kâr, satış ilişkilerinde faaliyet hacmi arttıkça nispi maliyetlerin de düşmesi yani katkı oranının artması beklenir. Biz buna katkı payının artması şeklinde söyleriz ama Kurumumuzda bu maliyetler artıyor, ciro da artıyor. Normalde sabit maliyetler belirli bir orandan sonra ne yapar? Toplamda ciroya göre maliyetleri düşürür ve Kurumun kâra geçmesine büyük katkı sağlar ama bizim maliyet yapı sistemimizde maalesef bu şu anda kurulmuş değil.

Yine baktığımız zaman gelir tablonuzda finansman giderlerinizin 2017 yılından 2018 yılına göre büyük bir artış gösterdiği görülmekte. Tabii bunu da incelediğimiz zaman bilançomuzda 2017 yılında yabancı kaynakların öz kaynaklara oranı 1/3 iken yani öz kaynak yoğunlukta çalışırken 2018 yılında bu oranın 1/2'ye düştüğü yani yabancı kaynak kullanımının, kredi kullanımının artmış olduğunu görüyoruz.

Kurumun yine gelir tablolarına baktığımız zaman olağan dışı gelirlerinin yüksek olduğunu görüyoruz. Bu kalem nelerden oluşuyor? Bu kalemler tabii ki firma ana faaliyeti, kurum ana faaliyetinin dışında olağan dışı gelirler elde etmesi bizim için de artı bir şeydir ama bu neden kaynaklanıyor? Bizim yapmamız gereken şudur: Maliyet yapı sistemimizi tekrar bir gözden geçirelim. Maliyetlerimizin yüksekliği nedendir? Birim kâr payımızdaki artışları belirlememizdir. Bir de tabii, büyük bir kuruluş olmasından dolayı yeni yatırımlar yapıyor. Acaba bu yeni yatırımlar direkt maliyete eklenip sonraki yıllara ait gider tahakkukları şeklinde muhasebeleştirilmediğinden de kaynaklanıyor olabilir mi?

Yine benim dikkatimi çeken şu var: Firma şüpheli alacaklarına yüzde 100 karşılık ayırıyor. Bu karşılığı ayırırken de 2018 yılında yeni ayrılan karşılıklara baktığımız zaman ya da tahsilatlarımıza baktığımız zaman durum nedir diye? Firma 2018 yılında 1 milyar 41 milyon 88 bin karşılık ayırmış yani bu kadar alacağı şüpheli hâle gelmiş. Konusu kalmayan karşılıklar da sizin tahsil etmiş olduğunuz şüpheli alacakları gösterir yani o da 831 milyon 519 bin civarında. Baktığımız zaman da şüpheli ticari alacaklarımızda 2018 yılında 3 milyar 307 milyon civarında. O zaman şu var, bu denkleme kurduğumuz zaman bir muhasebe hocası olarak: Silinen 116 milyon 276 bin liralık bir alacağımız var. Bu alacak tahsil olmamış, tahsil olmuş olsaydı konusu kalmayan karşılıklarda ben bu hesabı yaparken görürdüm. Bu silinen alacak neden silindi? Yani tamamen tahsil edilememesi, bütün hukuki işlemler yapıldı, geri dönüşü olmayacak şekilde olması gerekir. Tabii, 2017 yılını da eklersek yaklaşık 117 milyon 456 bin liralık bir silinen alacak olduğunu görüyoruz.

Şimdi, firmamızın biraz finansman sıkıntısı nedeniyle kredi borçlanma yoluna gittiğini gördük ama benim dikkatimi çeken bir şey de 2017 yılında iştirakler hesabımız 2 milyar 567 milyonken 2018 yılında 2 milyar 820 milyon civarında ama iştiraklerden alacaklarımıza baktığımız zaman neredeyse bundan daha yüksek. Mesela 2018 yılında 2 milyar 820 milyon iştirak hesabımız varken iştirakimizden alacağımız 4 milyar 435 milyon. İştiraklerimizden neden alacaklıyız, onlara borç mu verdik yoksa temettü dağıtımı mı yapıldı? Temettü dağıtımı yapıldıysa bu hesaplarımıza ne zaman intikal edecek, ben bunu merak ediyorum. Yine aynı şekilde bağlı ortaklıklarımızda da alacaklarımız görüyoruz, 1

milyar 546 milyon şeklinde. Tabii ki Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre iştiraklerimiz olsun, bağlı ortaklıklarımız olsun bunlara olan borç ve alacaklarımıza faiz hesaplanması gerekiyor yani hiçbir kurum bir başka kurumun parasını öylesine faizsiz, vadesiz borç alamaz, adaptlandırılması lazım. Yani bir kurum... İşte bunu özel sektörde görürüz, 2 şirket kurulur, biri diğerine verir, biri kâr ederken diğeri zarar ettirilir, böyle bir şeyin olmaması gerekiyor.

Yine 2018 yılında ben Sayıştay raporlarında da detayını bulsaydım hani sormayacaktım. Kısa vadeli yabancı kaynaklardaki diğeri çeşitli borçlar kaleminde 3 milyar 258 milyondan 7 milyar 47 milyon TL'ye bir yükselme gördüm. Bu borçlarımızın detayı nedir? Nelerden oluşmuştur? Yükselmenin nedeni nedir?

Yine, bilanço ve gelir tablolarınızı incelediğim zaman şunu da söyleyeyim: KİT'ler içerisinde şu ana kadarki en iyi ve detaylı şekilde hazırlanmış gelir tablolarından bir tanesi olduğunu söyleyebilirim teknik açıdan.

Yine, dipnotlara baktığımız zaman, dipnotlarınızda neredeyse her satırla ilgili değerlendirme yapılmış ama burada bir atlanılan nokta olmuş yanılmıyorsam, muhtemel ki gözden kaçan bir hata: Gelir tablosunda ve bilançodaki stok değerlendirme yöntemleriniz farklı yani bilançonuza baktığımız zaman stok değerlendirme yöntemi olarak basit ortalama yöntemi seçtiğiniz söylenirken gelir tablolarınızın dipnotlarında ise ağırlıklı ortalama maliyet yöntemini kullandığınızı söylüyorsunuz. Bu ikisi maliyet hesaplamalarında farklı yöntemlerdir. Tahmin ediyorum ki orada bir gözden kaçırma oldu.

Yine, çevre konusundaki duyarlılığınızdan dolayı teşekkür ediyorum. Ülkemizde sizin başarınız bizim başarımız demektir. O yüzden başarılar diliyorum. Kolay gelsin.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kara.

Sayın Genel Müdürüm, sayın milletvekillerimizin görüşlerini ve sorularını dinlediniz.

Şimdi, yanıtlamak üzere sözü size veriyorum. Yazılı da yanıt verebilirsiniz, burada sözlü de yanıtlayabilirsiniz.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Bir de Başkanım, sunum çok iyiydi. O sunumdan bize birer tane verirsiniz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, Sayın Genel Müdürüm, sunumu bize gönderirseniz biz de milletvekili arkadaşlarımıza mail ortamında göndeririz. Not alalım.

Sayın Genel Müdürüm, on dakikadır süreniz de. Zaten hakkınızı sunumda epey kullandınız.

Buyurun.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Ama biraz az kullanmışım Sayın Başkanım, sunumda olan...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Geçen seneye göre biraz daha az.

Buyurun.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Bazı konulara demek ki biraz daha temas etmemiz gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, on dakikayla süreniz sınırlı.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Peki, on dakika içerisinde toparlamaya çalışayım, kalan kısımları ama mutlaka hepsini her bölüm arkadaşım not aldı.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Detaylı olarak istiyoruz Sayın Genel Müdürüm.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – İnşallah onları detaylı olarak vereceğiz yani o konuda da endişeniz olmasın, bununla alakalı gerekli çalışmayı titizlikle yapacağız.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Şimdi, tabii, Karadeniz gazıyla başlamak istiyorum. Karadeniz gazı ülkemiz açısından fevkaladenin üzerinde bir değere, öneme sahip. Bizim bu noktada yani piyasanın fiyat kontrol mekanizmasını oluşturabilmek adına bu araca çok ciddi şekilde ihtiyacımız var. Eğer bizim toplam tüketimimizin pazar payında yüzde 20 düzeyinde kendi üretimimizi dâhil edebileceğimiz bir mekanizmamız olursa biz diğer kaynaklardan giriş yapabilecek tüm doğal gaz fiyatlarının da belirli oranda kontrol hakkını elde etmiş olacağız.

Bu sene -yani geçtiğimiz yılı kastediyorum, 2020’de- çok basit bir şey yaşadık. Bakın, sadece LNG gazlaştırma kapasitemizi artırmamız ve depolama kabiliyetini artırmamız bize 7-8 milyar lira mertebesinde ticari bir kazanç elde ettirdi. Geçmiş yıllarla mukayese edildiğinde... Burada hakikaten yani bizim açımızdan nihayetinde bir ithal girdiden bahsediyoruz.

Değerli vekillerimiz haklı olarak tabii -bir not da var- şunu soruyorlar: “İşte, neden her ay zam yapılıyor?” Onu da hani şöyle bir satır arasında geçeyim: TÜİK’in yayınladığı, yanlış anlaşılan bir rakam var ve piyasada maalesef bu sürekli olarak kullanılıyor. Biz 2020 yılında doğal gazı ne konutta ne sanayide ne de elektrik üretiminde artış yapmadık, sıfırdır yani. 2020 yılında hiçbir artış yapmadık. Yapmayışımızın da özünde yatan şey, işte, az önce bahsettiğimiz kabiliyetimiz. Piyasadaki ucuz gazı tedarik etmek suretiyle paçalda maliyetlerimizi belirli bir değerde oluşturduk. Hatta, 2020 yılında... Yani, bu ısrarla ve dikkatimden de kaçmıyor değil... Ama unutuluyor, belki görülüyor ama altını bir kere daha çizmek istiyorum: 2020 yılında hiçbir artış yapmadık. İki, sanayide yüzde 9,68 indirim yaptık. Sanayi müşterilerimizin tamamında yüzde 9,68 indirim yaptık. Üç, elektrik üretiminde -ki hepimiz neticede evlerimizde de elektrik tüketiyoruz, sanayinin de temel girdilerinden bir tanesi- elektrik müşterilerinde yüzde 12,5 indirim yaptık. Bunların hepsi 2020 yılı için. Yani, bu bilgileri bir referans bilgi olarak değerlendirirseniz ben âcizane çok mutlu olacağım, doğru bilgi bu. Biz 2020 yılında artış yapmadık.

2021 yılına geldiğimizde, hakikaten sizler de çok haklısınız ve burada çalışanlar, burada gördüğünüz ve görmediğiniz hiçbir BOTAŞ çalışanı doğal gaz maliyetlerinde inanın 1 kuruş artış olmasını asla ve kata istemiyor. Çok güzel bir soru yöneltti sayın vekillerimizden birisi “Kıralık araçlarla ilgili 2018’de maliyetleriniz neden arttı?” dedi. Çok güzel bir soruydu. Biz bunları tabii söyleyemiyoruz, ifade edemiyoruz, ifade etmeye belki fırsat bulamıyoruz. Şimdi, dedik ki “2018, hatırlıyoruz, gerçekten ciddi sıkıntıların yaşandığı bir dönemdi.” Arkadaşlarla Yönetim Kurulu olarak hep bir arada değerlendirme yaptık, dedik ki: “Bu sene kullanılan araçların ikinci el kiralınması yoluna gidelim.” Yani, nihayetinde burada da bir kriter tespit ettik: Kilometresi de 60 bin kilometrenin üzerinde olmasın, ikinci el kiralamaya izin verelim. Yani, arkadaşların hepsi bu fedakârlığı yaptı. Fedakârlık diyorum çünkü üzerine bindiğimiz araçlar nihayetinde canımızı, canlarımızı emanet ettiğimiz araçlar. Büyük bir titizlikle gerçekleştirdik yani bu araçların seçimi vesaire noktasında fakat buna rağmen...

Bakın, yani hakikaten bu kaynakların kullanımı noktasında gösterdiğimiz hassasiyeti ifade etsem ayrı bir teşekkür alırız sizden yani onu net söyleyeyim. İnanın çok hassasiyet gösteriyoruz. Kullandığımız araçlar 4x4... Dacia’dır, piyasadaki şu anda en ucuz tedarik edilen araç, Dacia. Yani, bir araç reklamı falan açısından söylemiyorum bunu ama bir piyasa araştırması yapıyoruz, en uygun hangisiyse onu ortaya çıkaracak şartnameyi açık ihaleyle...

Sayın Vekilim, yani, bizim ihalelerimizin tamamı açık ihaledir. Açık ihaleyle yapıyoruz, rekabetçi ortamda yapıyoruz ve yani oradaki fiyatın düşüşündeki temel gerekçe ikinci el araç kiralamamız. “Devam edelim mi?” diye de kendi içimizde çok tartıştık fakat devam etmeme kararı almak durumunda kaldık. Hakikaten çok sorun yaşadık çünkü siz görünür şartları tayin ediyorsunuz bu ikinci el araçlarda ama hepimiz bir noktada da araç kullanıyoruz. Bazı görünmeyen kusurlar, sıkıntılar çıkıyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm, ana konulara gelin. Ana konularda BOTAŞ’la ilgili sorulara hemen burada yanıt verirsiniz.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Hemen devam edeyim ama yani içim böyle parçalanıyor, burada yapmaya çalıştıklarımız karşısında...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Onları yazılı olarak verebilirsiniz ana konulara burada temas edelim Sayın Genel Müdürüm.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Ana konulardan...

Peki, Karadeniz’den devam ediyorum. Karadeniz neden önemli? Dediğim gibi...

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sıfır arabaya döndünüz ondan sonra.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Ama 1.6 ve yerlidir yani.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bunların çoğu firma arabaları zaten. Bunları firmalardan, ihalelerin kapsamına...

ATİLA SERTEL (İzmir) – Yok, yok. Kiralıyorlar.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Değil, değil. Şu anda onlar yok yani neticede biz kiralık araçtan devam ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, buyurun Sayın Genel Müdürüm.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Karadeniz gazında, evet, 400 milyar metreküpü aşan bir rezerv var fakat bu rezerv 400 milyar metreküp bugünden yarına. İşte, bizim Türkiye’de yıllık tüketimimiz ne kadar? 50 milyar metreküp. 50 milyar, 400/50, sekiz yılda tüketeceğiz. Böyle bir bakış açısı ve projeksiyon yok. Nihayetinde, siz bunu yapabilir misiniz? Evet, yapabilirsiniz ama inanılmaz büyük boru çapları çıkar, inanılmaz büyük altyapı yatırımları çıkar ve hiçbir anlamı da olmaz. Mühendislik bir optimizasyondur; kâr, fayda, maliyetle beraber bir optimizasyon yapılır. Dolayısıyla, bu, optimizasyona ters bir durum ve burada yapılmasını planladığımız bütün süreçlerde Türkiye Petrolleri üretimden sorumlu ve karaya getirilmesi sürecine kadarki tüm hususlar Türkiye Petrollerinin uhdesindedir. Karada biz bir ölçüm istasyonu yapacağız, devasa bir ölçüm istasyonu olacak ve o ölçüm istasyonundan şebekemizin en uygun yerine bağlanacak kısımla ilgili çalışmaları da biz yapıyoruz. Bahsettiğimiz 210 kilometrelik çalışma da odur. Kısımse bizim hedefimiz 1 Ocak 2023 -biz daha önce de bitireceğiz, 2023 sonu değil Sayın Vekilim- 2023’ün ilk ayına biz kendi hatlarımızla alakalı kısmı bitireceğiz inşallah. Onunla alakalı hiç kimsenin inşallah bir endişesi olmasın.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Daha ihaleye çıkmadınız.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – İhaleye... Yani, onlar bizim için daha önceki şeyler ortaya koydu, bunu başarınız inşallah.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, devam edin.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Dolayısıyla, bizim burada Karadeniz gazı 2023’ten itibaren sisteme girecek ve bizim uzun dönemli kontratlarımızın bitişiyle beraber kontrat yenileme süreçlerinde de bu, çok temel bir girdi olarak hem pazarlıklarımızda hem de süreç yönetiminde kullandığımız çok değerli bir araç dolayısıyla biz bunu kullanıyoruz. Uzun süreli kontratlar geçmişte,

işte 1986'da yapılmış, 1996'da yapılmış, 1998'de yapılmış; bunlar yapılmış, geçmiş dönemlerde yapılmış ama neden uzun dönemli yapılmış? Bunun da çok temel bir şeyi var, şimdi neticede sizin için 10 milyar dolar civarında bir yatırım yapılıyor, siz diyorsunuz ki karşı, tedarikçi ülkeye: "Altyapısını tamamla ve bana doğal gaz ver." O da diyor ki: "10 milyar dolar yatırım yapacağım, sen bana bir alım garantisi ver ki o 10 milyar dolarla alakalı yatırımı ben de gerçekleştireyim." Dolayısıyla, bu, dediğim gibi, 1986'da, 1994'te, 1996'da, daha önce yapılan tüm uzun vadeli anlaşmaların hepsi bu nedenle bir taahhüt içeriyor; kimisi yirmi beş yıl, kimisi otuz yıl, on beş yıl olan var ama bu da tamamen rasyonel bir şey. Fakat, bizim şu anda yaptığımız şey şu: Artık kontratı biten tedarik kanallarımızın hiçbirleriyle on beş senelik, yirmi beş senelik kontratlar yapmıyoruz, yapmayı da hedeflemiyoruz. Bizim temel hedeflerimiz orta vadeli kontratlar yapmak şeklinde ve piyasadaki fırsatlara da açık olmak istiyoruz. Neden? İşte LNG fiyatlarında inanılmaz fırsatlar vardı ve biz bu fırsatları değerlendirdik ülke olarak.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Orta vadenin süresi ne?

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Beş yıldır, beş yıldır.

Yani buradaki temel hedef...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamamlayalım Sayın Genel Müdürüm.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Yerleşmeyle alakalı sorular vardı. Borularımızın...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm, yazılı olarak verelim çünkü 2017 ve 2018'in bütün icraatlarını burada anlatmaya kalkarsanız ne bizim zamanımız yeter ne de buradaki arkadaşların vakti yeter. Detaylı olarak yazılı olarak alalım.

Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi Boru Hatları ile Petrol Taşımacılığı AŞ Genel Müdürlüğünün 2017 ve 2018 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce 2017 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - BOTAŞ Boru Hatları ile Petrol Taşıma AŞ'nin kendi yönetim kurulunun 19/03/2018 tarih, 2018/6-51 sayılı kararıyla kabul edilen 2017 yılı bilançosu 3 milyar 333 milyon 988 bin 381,27 TL dönem kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2018 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ - BOTAŞ Boru Hatları ile Petrol Taşıma AŞ'nin kendi yönetim kurulunun 02/04/2019 tarih 2019/14-61 sayılı kararıyla kabul edilen 2018 yılı bilançosu ve 2 milyar 481 milyon 666 bin 697,86 TL dönem zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Boru Hatları ile Petrol Taşımacılığı AŞ Genel Müdürlüğünün 2017 ve 2018 yıllarına ait üst Komisyon toplantısı tamamlanmıştır.

Tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Evet, Sayın Genel Müdürüm, teşekkür konuşması için son sözü size veriyorum. Kısa ve öz...

Buyurun.

BOTAŞ GENEL MÜDÜRÜ BURHAN ÖZCAN – Ben de öncelikle şunu söyleyeyim: Hakikaten bu ortam bize vizyon katıyor. Değerli eleştirilerden çok istifade ediyoruz. Gerçekten, vekillerimiz çalışarak geliyorlar, bizi de zorluyorlar ve bunu bizim için hakikaten bir fırsat olarak değerlendiriyoruz.

O yüzden, tüm değerli vekillerimize bu konuda teşekkür ediyorum. Bu konuda hakikaten bizim açımızdan ufuk açıcı, ışıktutucu kayıtlar oldu hakikaten. Bunlarla alakalı sorulara da inşallah cevaplarımızı iletacağız.

Sayıştaya da bu noktada -hakikaten bizim bazen atladığımız, görmediğimiz, ıskaladığımız hususlar oluyor- bu tespitlerden dolayı ben teşekkür ediyorum.

İnşallah, bundan sonraki fasılda da milletimize en güzel şekilde hizmet etmek aşkı ve azmiyle devam ediyoruz.

Hepinize saygılar sunuyor, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Biz de teşekkür ediyoruz.

Çalışmalarınızda kolaylıklar ve başarılar diliyoruz.

Değerli Komisyon üyeleri, gündemimize 3 Mart 2021 Çarşamba günü Elektrik Üretim AŞ Genel Müdürlüğü ile Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt AŞ Genel Müdürlüğünün 2017 ve 2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam edeceğiz.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati:18.35

